

Nina Patosalmi

ESPANJA OPISKELIJAVAIHDON KOHTEENA

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
Matkailun koulutusohjelma
Syksy 2011

Koulutusala Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma
Tekijä(t) Nina Patosalmi	
Työn nimi Espanja opiskelijavaihdon kohteena	
Vaihtoehtoiset ammattipinnot	Ohjaaja(t) Pekka Oikarinen, Seija Siivola, Mika Pietarinen
	Toimeksiantaja
Aika Syksy 2011	Sivumäärä ja liitteet 47+1
<p>Opiskelijavaihtojen suorittaminen Espanjassa on ollut suomalaisten opiskelijoiden suosiossa. Maa onkin viime vuosien aikana ollut yksi vetovoimaisimmista vaihtokohteista. Suomi ja Espanja kuuluvat molemmat Euroopan unioniin, ja sen vuoksi maissa vallitsevat säädännöt ovat vastaavanlaisia, mikä takaa liikkumisen ja opiskelemisen vapauden Euroopan eri maissa. Euroopassa eri maiden väliset opiskelijavaihdot suoritetaan yleensä Erasmus-vaihto-ohjelman kautta.</p> <p>Espanja on maana erilainen kuin Suomi. Kulttuurierot ovat suuret ja se vaikuttaa niin arkielämään kuin opiske- luunkin. Siksi maasta tulisikin ottaa selvää ennen kuin opiskelut maassa aloittaa. Opiskelijan olisi hyvä tietää hie- man maan historiasta, kulttuurista ja tavoista, jotka siellä vallitsevat. Kielen oppiminen on myös yksi erittäin tär- keä osatekijä. Espanjalaiset eivät puhu kovin hyvin englantia, joten espanjan kielen opiskeleminen olisi suositelta- vaa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on antaa tietoja niin elämästä kuin opiskelusta Espanjassa. Tutkimuksessa pyritään helpottamaan niin sanottua kulttuurishokkia ja antamaan neuvoja, jotka voivat olla hyödyllisiä opiskelui- den aloittamisessa maassa. Tutkimus on tarkoitettu suomalaisille korkeakouluasteen opiskelijoille ja aihetta on vielä tarkemmin rajattu Erasmus-vaihto-ohjelman kautta lähteviin vaihto-opiskelijoihin.</p> <p>Tutkimuksella ei ole toimeksiantajaa, vaan aihe on valittu oman kiinnostuksen pohjalta. Tekijä on itse myös suor- rittanut opiskelijavaihdon ulkomailla sekä harjoittelun Espanjassa. Omia mielipiteitä ja näkemyksiä tutkimuksessa ei oteta huomioon objektiivisen tutkimustuloksen saavuttamiseksi. Tutkimuksessa on käytetty hyödyksi sekä kir- jallisuutta että Internetistä löytyneitä lähteitä. Empiirinen tutkimus suoritettiin Espanjassa haastatteleamalla seit- semää espanjalaista korkeakouluasteen opiskelijaa.</p> <p>Tutkimus osoitti, että haastateltavien mielipiteet koskien ulkomaalaisien vaihto-opiskelijoiden opiskelua maassa olivat yhtäläisiä ja sen vuoksi johtopäätöksiä tekeminen ei ollut haastavaa. Avainasemassa ulkomaalaisella opis- kelijalla on espanjan kielen osaaminen, sillä monissa kouluissa opiskelu tapahtuu vain espanjaksi. Opiskelijoiden kouluympäristöön vaikuttaa suurimmalta osalta opiskeluryhmien koko. Espanjalaisien opiskelijoiden omassa kou- luympäristössä on eroja, jotka eivät kuitenkaan koske ulkomaalaisia vaihto-opiskelijoita. Uuteen kulttuuriin so- peutumisessa tärkeimpiin rooleihin korostuu avoimuus ja kyky osata kysyä apua, mikäli sitä tarvitset.</p>	
Kieli	suomi
Asiasanat	kulttuuri, espanjalainen kulttuuri, kulttuurishokki, opiskelu Espanjassa
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Tourism	Degree Programme Degree Programme in Tourism
Author(s) Nina Patosalmi	
Title Spain as a Student Exchange Country	
Optional Professional Studies	Instructor(s) Pekka Oikarinen, Seija Siivola, Mika Pietarinen
	Commissioned by
Date Autumn 2011	Total Number of Pages and Appendices 47+1
<p>Student exchanges carried out in Spain have been popular among Finns. The country has been one of the most attractive student exchange destinations. Finland and Spain both belong to the European Union and for that reason both countries have the same laws. This ensures free movement and studying opportunities in different countries. In Europe the student exchanges are normally carried out through Erasmus exchange program.</p> <p>Spain as a country differs from Finland. Cultural differences are huge which affects the everyday life as well as studying. Consequently, it is recommendable to find out information about the country before starting the studies in the country. For a student it would be good to know a bit about history, culture and manners. Learning the language is also one really important element. Spanish people do not speak English well so it would be recommendable to study Spanish.</p> <p>This thesis is purposed to give information about life as well as studying in Spain. Research aims to make the culture shock easier and give information and advice which could be useful when going to the country. The study is meant for Finnish university students and the topic has been limited more to students who carry out the student exchange through Erasmus exchange program.</p> <p>The research does not have a commissioner and the author has chosen the subject by her own interests. The author has also done a student exchange abroad as well as a practical training in Spain. Personal opinions and visions were not taken into consideration in the research to achieve objective results. In this study sources from both literature and the Internet have been utilized. Empiric study was carried out in Spain by interviewing seven Spanish university students.</p> <p>The research indicates that visions concerning foreign exchange students' studying in the country were similar and due to that the conclusions were not so difficult to make. Learning the language places a key role in foreign students' life because teaching in schools is in Spanish. Students' school environment is influenced mainly by sizes of the groups. Spanish students' own school environment has differences which do not affect foreign exchange students. The main roles in adapting to a new culture are openness and ability to ask help if needed.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	culture, Spanish culture, culture shock, studying in Spain
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 YLEISTIETOA ESPANJASTA	3
2.1 Historia	4
2.2 Luonto ja ilmasto	4
2.3 Uskonto	5
2.4 Talouselämä	6
3 KULTTUURI	8
3.1 Sopeutuminen uuteen kulttuuriin	9
3.2 Espanjalainen kulttuuri	9
3.2.1 Kommunikointi	11
3.2.2 Aikakäsitys	13
3.2.3 Ruokakulttuuri	13
3.3 Kulttuurin ulottuvuudet	15
4 OPISKELU ESPANJASSA	19
4.1 Miksi lähteä opiskelijavaihtoon ulkomaille	19
4.2 Vaihto-opiskelupaikan hakeminen ulkomailta	20
4.3 Opintotuki	21
4.4 Opiskelu espanjalaisessa kouluympäristössä	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
5.1 Tutkimusongelma	23
5.2 Tutkimusryhmän valinta	24
5.3 Tutkimusmenetelmä	25
5.4 Aineiston keruu ja käsittely	26
5.5 Tutkimuksen luotettavuus	26
6 ELÄMÄ JA OPISKELU ESPANJASSA ESPANJALAISTEN OPISKELIJOIDEN SILMIN	28
6.1 Haastateltavat	28
6.2 Uskonto	29
6.3 Talouselämä	30

6.4 Sopeutuminen uuteen kulttuuriin	32
6.5 Kommunikointi	33
6.6 Aikakäsitys	34
6.7 Kulttuurin ulottuvuudet	35
6.8 Opiskelu espanjalaisessa kouluympäristössä	36
6.9 Asuminen Espanjassa	38
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	40
8 POHDINTA	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	
Liite 1. Haastatteluteemat	

1 JOHDANTO

Espanja on Euroopan neljänneksi suurin maa pinta-alaltaan ja seitsemänneksi suurin talous, joka sisältää yli 46 miljoonaa kuluttajaa (Central Intelligence Agency 2011). Espanja on yksi Euroopan vetovoimaisimmista opiskelijavaihtomaista Ranskan ja Saksan ohella. Myös suomalaiset ovat huomioineet Espanjan suosion, sillä vaihto-opiskelijoiden määrä maassa on ollut kasvussa viime vuosien aikana. (European commission 2010a). Euroopan unionin kansalaisina ja unionin laatimien säädöksiin mukaan on suomalaisilla opiskelijoilla oikeus suorittaa opiskelijavaihto missä tahansa Euroopan unioniin kuuluvassa maassa (European commission 2011b).

Opiskelijavaihto uudessa maassa ja uuden kulttuurin ympäröimänä tuo uusia haasteita ja vaihtelua elämään ja koulunkäyntiin. Suomi ja Espanja kuuluvat EU:hun, mutta kulttuurierot niiden välillä ovat suuria. Tiedon hankkiminen kohdemaasta ennen saapumista onkin sen vuoksi tärkeää, sillä se auttaa sopeutumaan ja ymmärtämään uutta ympäristöä ja elintapoja.

Opinnäytteen pääongelman muodostaa kysymys ”Mitä Espanjasta olisi hyvä tietää ennen opiskelijavaihdon aloittamista maassa?”. Opinnäytetyön tarkoituksena onkin selvittää edellä mainittua kysymystä ja sen kautta toimia apuna Espanjaan opiskelemaan lähtevälle. Tutkimus on tarkoitettu suomalaisille korkeakouluasteen opiskelijoille, jotka ovat lähdessä Espanjaan suorittamaan opiskelijavaihtoa yhden tai kokonaisen lukuvuoden ajaksi. Tutkimuksessa keskitytään Espanjan jokapäiväiseen elämään liittyviin asioihin, kulttuuriin ja erilaisuuksiin suomalaista kulttuuria tarkasteltaessa. Lisäksi työ pyrkii valottamaan opiskelijoita espanjalaisesta opiskelijaelämästä ja kouluympäristöstä.

Työn keskeisimpiä käsitteitä ovat kulttuuri, espanjalainen kulttuuri, sopeutuminen uuteen kulttuuriin, kulttuurishokki sekä opiskelu Espanjassa. Tutkimus on rajattu korkeakouluasteen opiskelijoihin ja tarkennettu vielä Erasmus-opiskelijavaihdon avulla ulkomaille lähteviin opiskelijoihin. Aiempia vastaavia tutkimuksia aiheesta ei ole tehty. Yksi tutkimus vastaavasta aiheesta on tehty kohdistettuna Espanjaan työskentelemään lähteville henkilöille.

Opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa vaan valitsin aiheen oman kiinnostuksen mukaan. Espanjan houkuttelevuus vaihtomaakohteena toimi inspiraationa, ja katsoin tutkimuksen sen vuoksi olevan ajankohtainen ja hyödyllinen. Olen itse asunut ja työskennellyt Espanjassa

useamman kuukauden ajan, mutta en ottanut omia kokemuksiani ja näkökulmiani tutkimuksessa huomioon objektiivisen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Työn sisältö, viitekehys sekä tutkimustulokset muodostavat yleiskatsauksen Espanjasta maana esimerkiksi historian ja elämäntapojen kannalta. Lisäksi opinnäytteessä perehdytään tarkemmin kulttuuriin, sen käsitteisiin ja uuteen kulttuuriin sopeutumiseen. Työssä ilmenee myös seikkoja, miksi opiskelijavaihtoon ylipäätään kannattaisi lähteä. Viitekehysten viimeisimmissä osioissa tarkastellaan opiskelua espanjalaisessa kouluympäristössä ja tutkimuksen toteuttamiseen liittyviä asioita.

2 YLEISTIETOA ESPANJASTA

Espanjan kuningaskunta sijaitsee Iberian niemimaalla, Lounais-Euroopassa, Välimeren ja Atlantin välissä (kartta 1). Maan raja- ja naapurivaltioita ovat Portugali ja Ranska. Espanja on pinta-alaltaan 505 370 km², sisältäen myös Kanariansaaret ja Baleaarit sekä Afrikan puolella sijaitsevat Ceutan ja Melillan. Maa onkin Euroopan neljänneksi suurin Venäjän, Ukrainan ja Ranskan jälkeen. Espanja on jaettu 17 eri itsehallintoalueeseen, jotka puolestaan on jaettu maakuntiin. Itsehallintoalueet ovat Andalusia, Aragonia, Asturia, Baleaarit, Baskimaa, Extremadura, Galicia, Kanariansaaret, Kantabria, Kastilia -La Mancha, Kastilia y León, Katalonia, Madrid, Murcia, Navarra, La Rioja ja Valencia. Suurimmat kaupungit ovat pääkaupunki Madrid, Barcelona, Sevilla ja Valencia. Vuoden 2010 alussa väestön lukumäärä oli yli 46 miljoonaa. (Aguelo Navarro 2008, 18–20; Central Intelligence Agency 2011.)

Kartta 1. Espanjan kartta (ISPOR 2010).

2.1 Historia

Moderni Espanja edustaa kulminaatiota vuosisatojen ristiriidoista, poliittisista liitoista, jakautumisesta ja syrjäytymisestä. Maan historia on monimutkainen, sitä elävöittävät myytit ja legendat sekä rytmittävää merkittävä historia ja kulttuuriset maamerkit. (Glassman 2007, 54.)

Espanja oli Rooman valtakunnan alaisena vuosien 201 eKr. ja 415 jKr. välillä. Vuonna 1479 entiset Kastilian ja Aragonian alueet yhdistyivät ja muodostuivat Espanjaksi. Hieman myöhemmin, 1500-luvulla, maa valloitti siirtomaita Amerikassa ja kävi myös sotaan Englantia vastaan. Kuuba toimi Espanjan siirtomaana vuoteen 1898 asti, jota aiemmin Espanjan hallitsemat siirtomaat Amerikassa muodostuivat itsenäisiksi tasavalloiksi vuosien 1810–1824 välisenä aikana. (Studia-tietokeskus 1993, 259.)

Maasta tuli tasavalta vuonna 1931. Vuosina 1936–1939 taisteltiin sisällissota, joka vaati hirvittävän määrän kuolonuhreja. Sodan seurauksena alkoi diktaattori Francisco Francon oikeistolaisen diktatuurin aika. Francon kuoleman jälkeen vuonna 1975 ja siitä eteenpäin alkoi muutoksien aika, jonka seurauksena muun muassa myönnettiin itsehallinto Baskimaalle ja Katalonialle. Lisäksi maa siirtyi takaisin monarkian aikaan ja ensimmäiseksi kuninkaaksi valittu Juan Carlos I on edelleen vallassa. Espanja liittyi Naton jäseneksi vuonna 1982 ja EU:n jäsenyys varmistettiin vuonna 1986. (Studia-tietokeskus 1993, 259.)

Espanja on elävä esimerkki maasta, joka voi perusteellisesti ja pysyvästi muuttua. Maa on muuttunut sulkeutuneesta yhteiskunnasta maaksi, jossa ihmiset puhuvat avoimesti mielipiteensä. Taloudellisesti jälkeenjäänyt aika on vaihtunut dynaamiseen talouteen, joka houkuttelee puoleensa maahanmuuttajia. Hallitus on siirtynyt keskitetystä hallinnosta alueiden monimuotoisuuden loistoon. Kaikki muutokset ovat tapahtuneet ylläpitäen keskeisiä arvoja ja espanjalaista elämäntapaa. (Glassman 2007, 92.)

2.2 Luonto ja ilmasto

Maan maantieteellisen sijainnin vuoksi Espanja toimii siltana kahden eri mantereiden välillä – Euroopan ja Afrikan. Maassa on lukemattomia luonnon nähtävyyksiä alkaen pitkistä hiekkarannoista, suojaisista lahdista ja jyrkistä kallioista, jotka tarjoavat monipuolisia ja värikkäitä

maisemia. Sitä vastoin maan keskiosa, *Meseta*, on loputon lakeus tasaista vaihtelematonta maastoa. (Glassman 2007, 48.)

Espanjan keskikorkeus on 650 metriä merenpinnasta, mutta kuudesosa maastosta nousee yli 1000 metrin korkeuteen. Suurimmat vuoristot Espanjassa ovat pohjoisessa sijaitsevat Pyreneet ja etelässä sijaitseva Sierra Nevada. Korkein huippu, Teide, on 3 718 metriä korkea ja sijaitsee Kanariansaarilla Teneriffalla. (Central Intelligence Agency 2011; Glassman 2007, 48.)

Vallitsevan kuumuuden takia Espanjassa on suuressa osin veden puutetta ja sen vuoksi suurimmat joet Ebro, Duero, Guadiana, Guadalquivir ja Tajo ovat erittäin tärkeitä (Jakobson & Kaskimies 2005, 4). Suurin osa Espanjasta nauttii 300 päivää auringosta vuodessa, mutta maan suuri maantieteellinen vaihtelevuus on osaksi syynä maan vaihtelevaan ilmastoon. *Mesetassa* vallitsee mannermainen ilmasto, jossa on ääripään lämpötiloja, ja ne vaihtelevat kesällä paahtavan kuumasta talven jäätävän kylmään. Pohjoisrannikolla ilmasto on leuto ja hyvin kostea. Itä- ja etelärannikoilla vallitsee välimerenilmasto hiipoen aavikkoilmastoa Almerian alueella. (Glassman 2007, 48.)

2.3 Uskonto

Hyvin katolisena tunnetussa Espanjassa kirkon merkitys ja vaikutus on vähenemässä. Perustuslakiin uskonnonvapaus lisättiin vuonna 1987. (Jakobson & Kaskimies 2005, 5.) Espanja on valtio ilman virallista uskontoa, kuitenkin suurin osa väestöstä on roomalaiskatolisia (Aguelo Navarro 2008, 18).

Vuonna 2010 espanjalaisista oli roomalaiskatolisia 74 prosenttia, 15,2 prosenttia väestöstä oli puolestaan uskontokuntaan kuulumattomia. Ateisteja oli 7,2 prosenttia väestöstä. Loput olivat toiseen uskontoon uskovia tai eivät osanneet vastata tai eivät tieneet vastausta uskontoon liittyvään kysymykseen. (El País 2010.)

Espanjalaiset käyvät kirkossa harvoin lukuun ottamatta häitä ja hautajaisia. Melkein 60 prosenttia väestöstä käy kirkossa tuskin koskaan. Jokaisena sunnuntaina ja juhlapyhänä kirkossa käy 13 prosenttia väestöstä. Useita kertoja viikossa käyviä vierailijoita kirkossa on vain alle 2 prosenttia. (El País 2010.)

Uskonnon harjoittamisen määrän laskun myötä myös avioliittojen määrä on ollut laskussa viime vuosien aikana. Katolilaiseen uskontoon uskovien avioliittojen määrä on ollut laskusuunnassa vuodesta 2000 lähtien. Yksinomaan siviilien keskuudessa solmittujen avioliittojen määrä on päinvastoin ollut kasvusuunnassa jo 1990-luvulta lähtien. Myös muiden uskontojen väliset avioliitot ovat olleet pienessä kasvussa. (El País 2010.)

2.4 Talouselämä

Espanja liittyi Euroopan unioniin vuonna 1986. Sen seurauksena maan talous avattiin kaupankäynnille ja investoinneille. Se modernisoi maan teollisuus pohjaa ja kehitti infrastruktuuria. Nämä toimenpiteet auttoivat talouskasvua nopeasti kahden seuraavan vuosikymmenen ajan. (U.S. Department of State 2011.)

Valuutan muuttuminen euroon vuonna 2002 laski suuresti korkoja, mikä vauhditti asunto-markkinoita. Asuntomarkkinoiden korkeasuhdanne ja nopeasti kasvanut kysyntä hiipui vuoden 2007 aikana ja kansainvälinen taluskriisi johti vuonna 2008 alkaneeseen lamaan. Asuntomyynti ja rakentaminen laskivat huomattavasti. Lisäksi työttömyysaste nousi yli 20 prosenttiin vuoden 2010 alussa eli työttömyysaste oli Euroopan unionin toiseksi suurin Latvian jälkeen. (U.S. Department of State 2011.)

Vuonna 2010 Espanjan bruttokansantuote oli 1 063 triljoonaa euroa, vaikka vuosittainen kasvu oli -0,1 prosenttia. Budjettivaje on noussut vauhdilla, kun kulutusta ja investointeja julkisien rakennustöiden maksamiseen ja työttömyyskorvauksiin lisättiin laman torjumiseksi. Uudet ankarat muutokset koskien hallituksen työntekijöiden palkkoja, eläkerahastojen jäädyttämisiä ja julkisien rakennusurakoiden keskeyttämisiä toimivat osatekijänä vähennettäessä julkistalouden vajetta kestäväälle tasolle. (U.S. Department of State 2011.)

Lama ilmeni ostokäyttäytymisessä sekä rakennusalalla negatiivisesti. Vapaita asuntoja on runsaasti tyhjiällä, eikä rahaa haluta kuluttaa samalla tavalla kuin aikaisemmin. Kehnojen talouden kasvuennusteiden vuoksi maa on tullut haavoittuvaiseksi. Euroopassa korkeasti velkaantuneet maat ovat tartuntauhkana maan heikolle taloudelle. Pyrkimyksenä on vähentää kuluja, lisätä kilpailua markkinoilla ja yksityistää yrityksiä. (Central Intelligence Agency 2011.)

Matkailu ja maanviljelys ovat Espanjan tärkeimmät elinkeinot. Viiniä, viljaa, oliiveja ja appelsiineja viljellään paljon, mutta silti maaseudulla sijaitsevien autoituvien pikkukaupunkien määrä kasvaa ja ihmiset muuttavat kaupunkeihin. Autoteollisuus on yksi teollisuustuotannon suurimmista tulonlähteistä ja myös kansainvälisesti tunnettu vaatejätti Zara on erittäin tärkeä ja tunnettu kansainvälisillä markkinoilla. (Jakobson & Kaskimies 2005, 5.)

3 KULTTUURI

Käsite kulttuuri voidaan määritellä monella eri tavalla. Alun perin kulttuuri on käsitetty viljelystä, mutta myöhemmin käsite on laajentunut. Nykyään määritelmä kattaa kaikki ihmiseen liittyvät toiminnat ja toimintatavat. Kulttuuriryhmä muodostuu, kun tietty ihmisryhmä toimii sekä ymmärtää ympäristönsä yhtenäisesti. Tarkasteltaessa kulttuuria historialliselta kannalta on kyse sukupolvelta toiselle siirtyvästä perinnöstä. Kaikki toimintatavat ja uskomukset, kuten tarinat, perinneruuat ja kansantanssit, pyritään välittämään eteenpäin eri sukupolville, jotta perintö jatkuisi. (Frisk & Tulkki 2005, 6–7.)

Seuraavat Geert Hofsteden (1992, 17, 21) määritelmät kuvasivat kyseistä käsitettä parhaiten.

”Kulttuuri on ihmismielen opittua ohjelmointia, joka erottaa jonkin ihmisryhmän tai luokan ihmiset toisista. Kulttuuri koostuu useista kerrostumista. Symbolit edustavat lähinnä pintaa olevaa ja arvot syvintä kulttuurin kerrostumaa, sen ydintä. Arvoista monet jäävät yksilöltä itseltään tiedostamattomiksi.”

”Kulttuuri on opittua, ei perittyä. Se on peräisin sosiaalisesta ympäristöstä, ei geneeistä.”

Kulttuurierot voivat näyttäytyä usealla tavalla. Symbolit, rituaalit, sankarit ja arvot ovat keskeisiä käsitteitä ja kuvaavat kulttuurin ilmenemistä. Arvot edustavat syvintä kulttuurin kerrostumaa, kun taas symbolit lähinnä pintaa olevia asioita. Symbolit ovat eleitä, sanoja, esineitä tai kuvia, joilla on tietynlainen merkitys eri kulttuureissa. Esimerkiksi pukeutuminen, kampaukset ja arvoaseman tunnukset ovat symboleita. Arvot puolestaan ovat asioita, joita lapset ja nuoret oppivat. Oppiminen tapahtuu alitajuisesti, ei tietoisesti. (Hofstede 1992, 24–25.)

Kulttuuri onkin yhteisten tulkintojen järjestelmä. Tietyt eleet, merkit ja symbolit tulkitaan samassa kulttuurissa aina samalla tavoin. Tietysti jotkin eleet tai merkit ovat yleismaailmallisia, mutta niiden merkitykset saattavat vaihdella eri puolilla maailmaa eri kulttuuriympäristöissä. Kulttuurit ovatkin muutoksen alla, sillä vuorovaikutuksen ja ihmisen toiminnan kehityksessä ne muuttuvat. Toisin sanoen kulttuuri on siis vuorovaikutuksellinen prosessi, joka kehittyy jatkuvasti. (Frisk & Tulkki 2005, 8.)

Kulttuurishokki tarkoittaa henkilön kokemaa tunneperäistä prosessia uuteen kulttuuriin siirtäessä. Samalla se on reaktio, joka koetaan kohdattaessa vieras ominaisuus, ilmiö tai käyttäytymistapa. Kulttuurin omaksuminen puolestaan kuvaa henkilön sopeutumista uuteen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Siinä on tärkeää ymmärtää sen eri arvot ja oppia käyttäytymään yhteiskunnan asettamien sääntöjen mukaisesti. Omaksumisen vaihe on tärkeää ja se toimii henkilön tulevaisuuden kannalta merkittävänä tekijänä ja vaikuttajana. (Frisk & Tulkki 2005, 9, 111–112.)

3.1 Sopeutuminen uuteen kulttuuriin

Ihmisten erilaisuuksien vuoksi sopeutuminen uuteen maahan ja uusiin elinolosuhteisiin tapahtuu toisille ongelmitta, kun taas toisille voi olla erittäinkin vaikeaa. Sopeutumista helpottavia seikkoja ovat etusijassa ystävät ja tuttavat sekä heidän tukensa ja neuvonsa. Hyviä keinoja sopeutumiseen on tutustua paikalliseen ympäristöön ja jokapäiväiseen elämään liittyviin asioihin, kuten yleisiin kulkuvälineisiin, asiointiin postissa ja kouluympäristöön. (Westerdahl 1999, 170–171.)

Kun jokapäiväinen elämä on toiminnassa, on tärkeää aloittaa espanjan kielen hallintaan tähtäävät opinnot. Peruskielitaitoon kuuluu muun muassa tervehtimissanat, kohteliaisuudet, viikonpäivät, kuukausien nimet, numerot, kellonajat ja aakkoset siten, että pystyy oman nimen tavaamaan kirjaimittain. (Westerdahl 1999, 170–171.)

Olennaista sopeutumisessa ja viihtymisessä on puuhaaminen ja harrastaminen sellaisten asioiden parissa, jotka itselle ovat mieleisiä. Lisäksi on tärkeää rytmittää päivä espanjalaisen elämäntavan mukaan. Tällä tavoin totuttelu ja sopeutuminen on helpompaa. Rytmityksen mukaan lepoaika eli *siesta* tulisi viettää helteiden aikana ja harrastuksia tulisi harrastaa aamupäivällä tai siestan jälkeen. (Westerdahl 1999, 170–171.)

3.2 Espanjalainen kulttuuri

Espanjalaiset ovat kiintyneitä omaan perinteeseensä ja kotikaupunkiin tai -kylään. Heidän identiteettinsä muodostuu arvoasteikollisesti yleisemmin maakunnasta, ei itse maasta, sillä erot eri alueiden välillä ovat suuret. Suurien vaihteluiden vuoksi myös kulttuurisia muun-

nelmia on lukuisia. Arabien, goottien, roomalaisen, juutalaisen ja kristillisen sivilisaation sekoitus on taustana maan moninaisille festivaaleille ja ainutlaatuiselle kulttuurille. (Jakobson & Kaskimies 2005, 4.)

Espanjalaiset pyrkivät ottamaan mahdollisimman paljon irti elämästä. Elämänohje, joka heihin sovelletaan, on että he tekevät töitä elääkseen mieluummin kuin elävät työn tekemiselle. Huolimatta eroavaisuuksista, jotka ovat olemassa pohjoisen ja etelän, sisämaan ja rannikon, kaupunkien ja suurkaupunkien välillä, voidaan sanoa, että yhtenäinen side on olemassa kaikkien espanjalaisten keskuudessa. (Glassman 2007, 93.)

Kuten muissakin latinalaisissa maissa myös Espanjassa perhe on elämän peruskallio. Perhe on yleensä merkittävä tekijä tarkastellessa käyttäytymistä ja monia eri tottumuksia espanjalaisessa yhteiskunnassa. Ilman vankkaa perhesuhdetta olisi hankalaa ymmärtää, miten maa, jolla on korkea työttömyysaste ja missä lapset elävät vanhempiensa kanssa, kunnes he ovat jopa 30-vuotiaita, voi olla menestyvä ilman suurempia ongelmia. (Glassman 2007, 95.)

Espanjalaiset pitävät kävelyretkistä, ja ihmisillä on tapana käydä kävelyllä eli *paseolla* ennen päivällistä. Kaikenikäiset ihmiset täyttävät kadut, ja ihmiset haluavat samalla herätellä ruokahaluaan kävelyn aikana. (Powell 2006, 118.) Päivällisen jälkeen on vuorossa siesta. Se on suuri osa Espanjalaista kulttuuria ja sitä vietetään joka päivä ympäri maata. Työympäristössä siesta tarkoittaa työpäivinä kello kahden ja neljän välissä olevaa lounastaukoa, jolloin työntekijät matkaavat kotiin ja kaikki kaupat ja liikkeet sulkeutuvat ja koko maa pysähtyy. (Jakobson & Kaskimies 2005, 18.)

Juhlat eli *fiestas* ovat suuri osa espanjalaista elämää. Maassa järjestetään useita erilaisia kulttuuritapahtumia ympäri vuoden. Vanhat perinteet on pidetty hengissä, ja nämä ainutlaatuiset juhlat ovat selkeä osoitus Espanjan rikkaasta kulttuuriperinnöstä ja monimuotoisuudesta. *Fiestoilla* on erilaisia merkityksiä ja useat viittaavatkin uskonnollisuuteen, historiallisuuteen tai jopa mystisyyteen. (Jakobson & Kaskimies 2005, 24.) *Semana Santa* on yksi esimerkki uskonnollisesta juhlasta, joka onkin maan tärkein uskonnollinen tapahtuma. Juhlaa vietetään pääsiäistä edeltävällä viikolla maaliskuun alkuun. Muita juhlallisia tapahtumia ovat muun muassa karnevaalit ja härkätaistelut, ja lisäksi jokaisella paikkakunnalla järjestetään omat fiestas. Niiden perustana on yleensä jokin katolinen pyhä kuten pääsiäinen tai paastonaika. Syöminen, juominen, ilotulitukset, tanssi ja musiikki ovat yleensä osana juhlanviettoa. Ne lisäävät yh-

teenkuuluvaisuuden tunnetta kaupungeissa ja myös lisäävät paikalliskulttuuria. (Jakobson & Kaskimies 2005, 229.)

Puhuttaessa espanjalaisesta kulttuurista ovat ensimmäisenä mieleen tulevat asiat härkätaistelut, jalkapallo ja flamenco. Härkätaistelut ovat yksi suuri osa espanjalaista vanhaa kulttuuria. Niiden suosio on silti laskenut eläinoikeuksien vuoksi. Eri puolilla maata härkätaistelut ovat tulleet kielletyiksi ja laittomiksi. Ensimmäisenä kaupunkina Olot julisti sen laittomaksi vuonna 2000. Paikoissa, joissa areenat ja taistelut ovat vielä sallittuja, ovat kävijät useasti ulkomalaisia turisteja. Jalkapallo eli *fútbol* on osa maan liike-elämää, identiteettiä ja politiikkaa ja on myös suosituin urheilulaji. Kaksi suurinta jalkapallojoukkuetta ovat FC Barcelona ja Real Madrid. (Jakobson & Kaskimies 2005, 13.)

Flamenco on espanjalainen kiihkeä tanssimuoto, ja siitä on sanottu, että se on Espanjan sielu. Se on kotoisin Andalusiasta ja sen kolme keskeistä tekijää ovat tanssi, laulu ja kitaransoitto. Flamenco kuvaa enemmänkin tuskaa kuin elämäniloa ja on sen takia myös niin intensiivistä. (Jakobson & Kaskimies 2005, 220.)

3.2.1 Kommunikointi

Kommunikointi eri kulttuurien välillä vaihtelee. Kulttuureissa on erilaisia näkemyksiä siitä, miten keskustelut voidaan aloittaa ja miten suorasti keskustelun aikana voi puhua. Suoruus perinteisesti liitetään suomalaiseen kulttuuriin kun taas muissa maissa niin sanottu small talk eli lämmittelypuhe on suosittua. Kulttuuri ja kieli kuuluvatkin vääjäämättömästi yhteen. Uuden kulttuurin hahmottaminen perustuu henkilön kielitaitoon ja ymmärrykseen ympärillä tapahtuvista asioista. (Frisk & Tulkki 2005, 26, 49–50.)

Sanallinen ja sanaton viestintä ovat osa sosiaalisia vuorovaikutustilanteita, joiden aikana henkilöt välittävät erilaisia eleitä. Myös verbaalinen ja ei-verbaalinen viestintä ovat osana erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa keskusteluiden lomassa. Keskustelutilanteissa merkittäviä määritteli-
jöitä ovat eri vivahteet, eleet ja koodit. Ne vaikuttavat keskustelun luonteeseen ja sen kulkuun. (Aho & Laine 1997, 73–77.)

Kulttuurinormit ohjaavat ihmisten käyttäytymistä sosiaalisissa tilanteissa. Vallitseva kulttuuri onkin yllättävän suuri osatekijä kommunikoinnissa ja eri arkielämän tilanteissa. Viestinnässä

tärkeänä osana on myös oma reviiri ja sen sääntely. Reviirin avulla säädellään sosiaalista läheisyyttä ja etäisyyttä. Yleisimmin perheen ja tuttavien kesken viestintä on läheisempää. Tuntemattomien kanssa keskustellessa yleensä halutaan pitää pieni ero toisesta. (Aho & Laine 1997, 73–77.)

Espanjassa vallitsevina kielinä ovat espanjan kieli ja katalaani. Äidinkielenä espanjan kieltä puhuu 74 prosenttia väestöstä ja katalaania 17 prosenttia. Baleaareilla, Kataloniassa ja Valenciassa puhutaan katalaania. Galiciassa puhutaan galegon kieltä, jota puhuu seitsemän prosenttia väestöstä. Kaksi prosenttia puhuu baskia ja sitä puhutaan Baskimaan alueella. (Aguelo Navarro 2008, 18; U.S. Department of State 2011.)

Espanjassa muita yleisimmin puhuttuja vieraita kieliä ovat ranska ja englanti. Vieraiden kielten osaaminen maassa on kuitenkin vähäistä. Siksi arvostetaankin kovasti, mikäli ulkomaalaiset osaavat puhua espanjaa. (Mikluha 1998, 61.)

Espanjalaiset ovat puheliaita, seurallisia ja ystävällisiä tuntemattomillekin. Keskustelu espanjalaisien kesken on perinteisesti kovaäänistä ja nopeaa. Espanjalaiset puhuvat mielellään lähekkäin eivätkä tarvitse paljoa tilaa ympärilleen. Myös koskettelu on yleistä keskustelukumppanin kanssa. Tämänlaisissa tilanteissa ei tule yrittää perääntyä, sillä muuten sinua luullaan ujoksi. Tämän seurauksena keskustelukumppanit lähestyvät vielä entisestään. Perääntyminen voidaan lukea myös epäystävällisyydeksi. (Powell 2006, 117–118.)

Espanjalaisessa kulttuurissa tervehtimistilanteissa miesystävät tervehtivät toisiaan normaalisti halauksella eli *abrazolla* ja selkääntaputuksella. Naiset tavallisesti suutelevat sekä naisia että miehiä molemmalle poskelle. Nuorten keskuudessa julkiset hellyydenosoitukset ovat tavallisia ja hyväksytyjä. Yleisillä paikoilla vanhemmat ihmiset näyttävät harvoin kiintymystään samoin kuten useimmissa muissa Euroopan maissa. (Mikluha 1998, 62.)

Puhutellessa espanjalaisia teitetään *Usted* ja *Ustedes* sanoilla. Sinuttelu tapahtuu kuitenkin vasta asianmukaisen esittelyn jälkeen, ei ennen sitä. Vanhempien henkilöiden sinuttelu ei ole suotavaa. Puhutellessa miehiä, naisia ja nuoria naisia käytetään yleensä attribuutteja, jotka ovat *Señor*, *Señora* ja *Señorita*. Attribuuttiin lisätään aina henkilön sukunimi, esimerkiksi henkilöä Javier Gonzalez Torres kutsutaan nimellä Señor Gonzalez. (Mikluha 1998, 62.)

3.2.2 Aikakäsitys

Aikakäsitys on vaihteleva käsite eri kulttuureissa, ja aikaan suhtautuminen vaihteleekin suuresti. Länsimaisessa kulttuurissa aikaa pyritään hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti. Eri maiden välillä on kuitenkin havaittavissa eroavaisuuksia. (Frisk & Tulkki 2005, 84.)

Espanjassa aika on joustavampi käsite kuin useimmissa muissa maissa. Junat ja linja-autot näyttävät kulkevan itse laatimiaan aikatauluja, ja tapaamisiin ystävien kesken saavutaan tavan mukaan puoli tuntia myöhässä. Mikäli vierailustaan maassa haluaa nauttia, mene virran mukana äläkä ajattele taistelevasi leppoisa elämänrytmiä vastaan, sillä se on muuttumaton. (Powell 2006, 117.)

Espanjassa käsite *mañana* käytetään monissa tilanteissa ja siihen on hyvä tottua. Sana tarkoittaa ”huomenna” ja on usein käytetty vastaus kysymyksiin, joihin vastaus halutaan mahdollisimman tarkasti määriteltynä. Kyseinen käytäntö saattaa vaikuttaa laiskuudelta, mutta tarkoituksena tälle on se, että espanjalaiset eivät vain halua, että heidän ajateltaisiin olevan liian innokkaita. (Powell 2006, 117.)

Espanjalaisten päivittäinen aikataulu eroaa täysin muiden Euroopan maiden käytännöistä. Lounastauot eivät tavallisimmin ala ennen kahta tai puoli kolmea ja illallista ei useasti syödä ennen puoli kymmentä illalla. Kyseisten tapojen tuloksena he viettävät pidempiä aamuja ja iltapäiviä, jotka antavat runsaasti aikaa kävelyille, ostoksille tai tapaamisille ystävien tai työtuttavien kesken. (Glassmann 2007, 93.)

Kaupat ovat normaalisti auki 10.00–14.00 ja 17.00–20.30 välisenä aikana. Suurempien ostoskeskusten määrän lisääntymisen vuoksi aukioloajat ovat pidentyneet eivätkä ne ole kiinni lounastauon aikana. Sunnuntaisin suurin osa kaupoista on suljettuna. (Glassmann 2007, 42.)

3.2.3 Ruokakulttuuri

Espanjassa maantieteellisen sijainnin vaikutus ruokapöytään ilmenee selkeästi, kun vertaillaan eri alueiden keskeisiä eroja. Espanjalaisessa keittiössä arvostetaan meren herkkuja, ilma-kuivattuja kinkkuja, possunlihamakkaroita, täyteläisiä patoja, munapohjaisia makeisia ja jälki-

ruokia. Oliiviöljyn, valkosipulin ja viinin käyttö ruoanlaitossa on jokapäiväistä. (Goldstein 2000, 18–21.)

Eri alueilla käytetään paikallisesti kasvatettuja tuoreita aineksia. Riisiä ja meren antimia syödään rannikoilla, liharuokia sisämaassa, haudutettuja ruokia ja keittoja pohjoisen vuoristoalueilla ja etelässä raikkaita salaatteja sekä runsaasti vihanneksia. (Jakobson & Kaskimies 2005, 338.)

Aamiainen eli *desayuno* nautitaan normaalisti yhdeksän tai kymmenen aikaan aamulla. Tyypillisiä aamiaisruokia ovat esimerkiksi *churrot* eli taikinasuikaleet ja kaakao tai paahtoleipä ja kahvi. Lounas eli *comida* tarjoillaan kahden ja neljän välillä ja on päivän pääateria. Lounaalla tarjoillaan yleensä kolme ruokalajia: alkuruoka, pääruoka ja jälkiruoka. Illallinen eli *cena* syödään ilta yhdeksästä eteenpäin. Sen aikana tarjoillaan kevyempiä vaihtoehtoja kuin lounaalla. (Jakobson & Kaskimies 2005, 338.)

Tapas on yksi tunnetuimmista ja syvälle juurtuneista gastronomisista harrasteista tai huveista Espanjassa. Se on ruokamuoto, jota nautitaan baareissa tai kahviloissa juuri ennen lounasta tai illallista. Nuoret, pariskunnat ja kokonaiset perheet tai kuka tahansa voi suunnata baareihin syömään tapaksia eli *tapas*. Tapaksia on kahta eri mallia *tapas*, joka on pienen lautasen kokoinen annos, ja *raciones*, joka on suurempi annos. Useita eri tapaksia tilattaessa voidaan muodostaa vaihtoehto lounaalle tai illalliselle. (Glassman 2007, 93–99.) Tapas voi olla esimerkiksi oliiveja, manteleita, pähkinöitä, liha- tai kalapaloja, ilmakeivattua kinkkua eli *jamón serranoa*, vihanneksia tai äyriäisiä. Yleensä eri tapasbaarit valmistavat omia erikoisherkkujään. Tapana onkin siirtyä baarista toiseen syöden jokaisessa paikassa ruokia, jotka valmistetaan kyseisessä paikassa erityisen hyvin. Kyseisissä baareissa on hyväksyttävää heittää käytetyt hammastikut ja paperiset lautasliinat lattialle. (Jakobson & Kaskimies 2005, 339–340.)

Espanjalaiset konditoriat eli *pastelerías* leipovat pikkuleipiä, kakkuja ja muita leivonnaisia. Leivonnaisia useimmiten herkutellaan iltapäiväkahvilla tai -teellä. Päivällisen jälkeen yleensä tarjoillaan vanukkaita, jäätelöä tai hedelmiä. (Goldstein 2000, 19.)

3.3 Kulttuurin ulottuvuudet

Kulttuurin ulottuvuutta mitattaessa on kyse kulttuurin sellaisesta puolesta, joka on mitattavissa eri kulttuurien vastaavanlaisiin näkökulmiin. Ulottuvuudet on kategorisoitu neljään eri ryhmään, jotka ovat valtaetäisyys, yksilöllisyys ja yhteisöllisyys, maskuliinisuus ja feminiinisyys sekä epävarmuuden välttämistarve. Valtaetäisyyttä mitataan asteikolla pieni - suuri ja epävarmuuden välttäminen asteikolla vähäinen - voimakas. Nämä neljä ulottuvuutta muodostavat yhdessä kansallisten kulttuurierojen mallin neliulotteisena, joka luonnehtii jokaisen maan pistemäärittäin neljän eri ulottuvuuden sarakkeilla. (Hofstede 1992, 32–33.)

Ulottuvuuksien ryhmittely perustuu tilastollisiin suhteisiin, joissa kuvaillaan yhteiskunnallisia ilmiöitä. Kyse ei ole pysyvistä sidoksista vaan paremminkin verrataan tapahtumiin, joilla on taipumus esiintyä samaan aikaan ja yhdessä. (Hofstede 1992, 32–33.)

Maiden väliset erot ulottuvuuksia ajatellen johtuvat alueellisista, uskonnollisista ja etnisistä kulttuureista. Uskonnollinen ja etninen kulttuuri vaikuttavat laajemmalla alueella kuin vain yhdessä maassa ja ne ylittävät maiden poliittiset rajat usein. Eri maat omaksuvatkin valtavirtauksen seuraukset toisella tavoin. Ryhmien vähemmistöaseman vuoksi voivat jotkut sulautua valtavirtaan tai vastaavasti pitää kiinni omista näkemyksistään ja tavoitteistaan. (Hofstede 1992, 32–33.).

Valtaetäisyys

Valtaetäisyys on ulottuvuus, jossa vähemmän vaikutusvaltaisten organisaatioiden ja instituutioiden jäsenet, kuten perhe, hyväksyvät ja odottavat, että valta jakautuu epätasaisesti. Tämä merkitsee eriarvoisuutta, mutta samalla toteaa, että yhteiskunnan eriarvoisuuden taso on hyväksyttävää sekä seuraajien että johtajien mielestä. Valta ja epätasa-arvo ovat erittäin keskeisiä tosiasioita kaikissa yhteiskunnissa. Kuitenkin voidaan sanoa, että kaikki yhteisöt ovat eriarvoisia, mutta jotkin ovat eriarvoisempia kuin toiset. (Itim International 2009.)

Yksilöllisyys ja yhteisöllisyys

Yksilöllisyys vastaan yhteisöllisyys on ulottuvuus, jolla yksilöt ovat integroituneet ryhmiin. Yksilöllisyyden puolella on yhteisöjä, joiden yksilöiden väliset suhteet ovat irrallaan eli kaikkien odotetaan pitävän huolta itsestään ja lähiomaisistaan. Yhteisöllisyyden eli kollektivismin puolella olevissa yhteisöissä yksilöt on määritelty tiettyihin vahvoihin ryhmiin, laajennettuihin

perheisiin tätien, setien ja isovanhempien kanssa tai muihin ryhmiin jo syntymästään asti. Sana kollektivismi ei tässä yhteydessä ole yhteyttä politiikkaan vaan se viittaa ryhmiin, ei maahan. Tämän ulottuvuuden ongelma onkin erittäin keskeinen koskien kaikkia yhteisöjä maailmassa. (Itim International 2009.)

Maskuliinisuus ja feminiinisyys

Maskuliinisuus vastaan feminiinisyys viittaa roolien sukupuolien väliseen jakautumiseen. Naisten arvot vaihtelevat vähemmän yhteisöjen keskuudessa olevista arvoista kuin miesten. Miesten arvot maasta toiseen ovat itsevarmuutta, määrätietoisuutta ja kilpailuhenkisyttä kuvaavia, mutta vaatimattomuus ja välittäminen ovat myös osa heidän arvoja. Itsevarmuuden pylvästä kutsutaan ”maskuliinisuudeksi” ja vaatimattomuuden ja välittämisen ”feminiiniseksi”. Feminiinisisä maissa naisilla on samat hellät arvot kuin miehillä, kun maskuliinisisä maissa ne ovat jossain määrin itsevarmat ja kilpailuhenkiset, mutta ei niin paljon kuin miehillä. Tämä on sen vuoksi, että maskuliiniset maat näyttävät välin miesten ja naisten arvojen välillä. (Itim International 2009.)

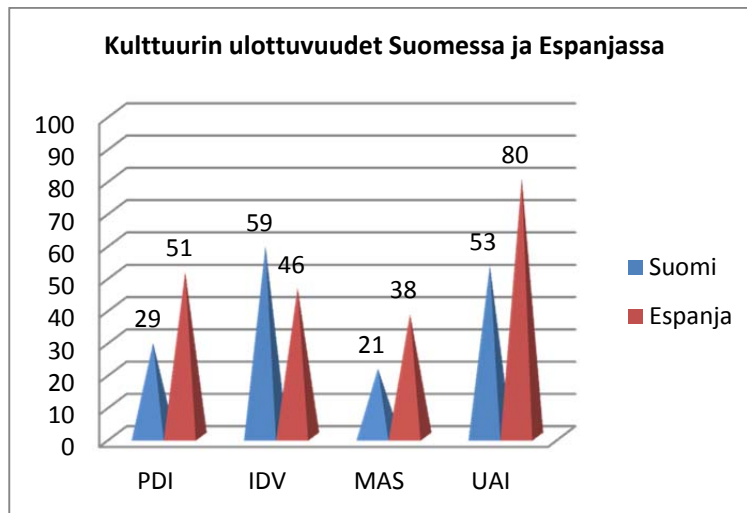
Epävarmuuden välttämistarve

Epävarmuuden välttämistarve käsittelee yhteisöjen sietokykyä epävarmuutta ja monitulkintaisuutta ajatellen. Se ilmaisee, miten kulttuuri määrittelee jäsenensä tuntemaan olonsa joko epämukavaksi tai mukavaksi epämuodollisiin tilanteisiin. Epämuodolliset tilanteet ovat muun muassa uudenlaisia, outoja, yllättäviä tai erilaisia tavallisista tilanteista. Epävarmuutta välttelevät kulttuurit yrittävät minimoida mahdollisuuden törmätä tilanteisiin tarkkojen lakien ja sääntöjen ja turvallisuustoimenpiteiden kanssa. Filosofisella ja uskonnollisella tasolla uskotaan ainoastaan absoluuttiseen totuuteen ”Voi olla vain yksi totuus ja meillä on se”. Epävarmuutta välttämissä maissa asuvat henkilöt ovat tunteellisempia ja ovat motivoituneita sisäisen energian avulla. Vastaavasti epävarmuuden hyväksyvät kulttuurit ovat suvaitsevaisempia erilaisiin mielipiteisiin ja ne yrittävät asettaa niin vähän sääntöjä kuin mahdollista. Myös uskonnollisella tasolla ne pyrkivät olemaan relatiivisia ja hyväksyä eri uskontojen ilmenemisen saamaan aikaan. (Itim Internatiolan 2009.)

Kulttuurin ulottuvuuksia tarkasteltaessa helpottavat Itim Internationalin Internet-sivuilta löytyvät Geert Hofsteden laatimat taulukot. Seuraava taulukko kuvaa kulttuurin ulottuvuuksia sekä Suomessa että Espanjassa. Se ilmentää hyvin maiden välisiä kulttuurieroja ja toimii havainnoinnin antajana työssä ja tuloksien vertailussa.

Alla olevassa kuviossa ilmenevät käsitteet tarkoittavat seuraavaa:

PDI (Power Distance Index): valtaetäisyys, IDV (Individualism): yksilöllisyys, MAS (Masculinity): maskuliinisuus ja UAI (Uncertainty Avoidance Index): epävarmuuden välttämistarve.

Kuvio 2. Kulttuurin ulottuvuudet Suomessa ja Espanjassa (Itim International 2003).

Vertailtaessa Suomen ja Espanjan välisiä eroja kulttuurin ulottuvuuksissa voi niistä huomata yhtäläisyyksiä, mutta myös eroavaisuuksia. Suurin ero on havaittavissa epävarmuuden välttämisessä, jossa prosenttilukemat vaihtelevat maiden välillä jopa 30 yksikköä.

Valtaetäisyys maiden välillä on yli kaksikymmentä yksikköä, joka on suhteellisen suuri ero (kuvio 2). Tämä tarkoittaa, että suomalaisilla valtaetäisyyttä ei ole niin paljoa kuin espanjalaisilla. Suomalaiset ovat tietoisia eriarvoisuuksista ja ovat hyväksyneet sen osaksi elämää. Espanjassa asiaa ei haluta niin paljoa tiedostaa, vaikka asia onkin esillä enemmän siellä kuin Suomessa.

Suomalaiset ovat yksilöllisempiä kuin espanjalaiset. Ero maiden välillä on melko suuri (kuvio 2). Se kertoo paljon esimerkiksi henkilöiden perhesuhteista. Kuten aiemmin mainittu, espanjalaisille perhe on erittäin tärkeä asia ja lapset asuvat vanhempien luona kauemmin kuin suomalaiset. Tämä korostaa yhteisöllisyyden merkitystä ja sen vuoksi luonnollisesti kyseinen

ulottuvuuden aste on korkeampi kuin suomalaisilla. Suomalaiset ovat itsenäisempiä ja muuttavat kotoaan aikaisemmin pois, mikä lisää henkilön yksilöllisyyden tunnetta.

Maskuliinisuutta katsottaessa on Espanja maskuliinisempi maa kuin Suomi (kuvio 2). Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että Espanjassa naisten ja miesten väliset asemat ovat eriarvoiset ja se on yleisesti tiedostettua. Suomessa puolestaan miesten ja naisten roolit kuvastavat toisiaan ja molemmilla on sekä maskuliinisia että feminiinisiä puolia.

Epävarmuuden välttämistarvetta tarkkaillessa voidaan todeta, että suomalaiset ovat paljon suvaitsevaisempia kuin espanjalaiset (kuvio 2). Suomalaiset ovat valmiimpia erilaisiin tilanteisiin ja eivät koe niitä uhkaaviksi. Espanjalaiset ovat enemmän varautuneita ja välttelevät kyseisiä tilanteita enemmän. Lisäksi se todistaa sen, että suomalaiset myös hyväksyvät eri uskontojen ilmenemisen heidän kulttuurissaan paremmin. Espanjalaiset puolestaan ovat enemmän sidoksissa katolilaiseen uskontoon eivätkä niin paljoa suvaitse muita uskontoja.

4 OPISKELU ESPANJASSA

Opintojen suorittaminen osittain tai kokonaan ulkomailla on lisääntynyt viime vuosien aikana. Kansainvälisyys on noussut tärkeään rooliin oppilaitosten keskuudessa. Uusia kontakteja halutaan luoda eri maiden oppilaitoksien kanssa. (Westerdahl 1999, 278.)

Vuonna 2008–2009 yhteensä 4 411 suomalaista opiskelijaa suoritti kansainvälisen vaihdon eri puolilla Eurooppaa Erasmus-vaihto-ohjelman välityksellä. Heistä 692 opiskelijaa suuntasi Espanjaan, joka tuona vuonna olikin suosituin opiskelijavaihtokohde. Saksa ja Iso-Britannia olivat Espanjan jälkeen houkuttelevimmat vaihtomaakohteet. (European comission 2010.) Vuosina 2009–2010 Erasmus-vaihto-ohjelman kautta suomalaisia opiskelijoita lähti yhteensä 4 549 ja heistä 3 529 suoritti opiskelijavaihdon ja 1 020 harjoitteluvaihdon. Kummassakin vaihtomuodossa on tapahtunut muutaman prosentin kasvu, mikä vahvistaa edelleen kansainvälisen vaihdon suosiota opiskelijoiden keskuudessa. (Cimo 2011.)

Vuonna 2010 Suomesta on lähtenyt 10 123 henkilöä opiskelijavaihtoon. Heistä 5 311 oli yliopisto-opiskelijoita ja 4 812 ammattikorkeakouluopiskelijoita. Vuodesta 2009 vuoteen 2010 välillä ulkomaille lähtevien määrä kasvoi noin 10 prosenttiyksikköä. Suomalaisia opiskelijoita lähti yhteensä 4 911 opiskelijavaihtoon Erasmus-ohjelman kautta, mikä vastasi 48,5 prosenttia Suomesta lähtevien opiskelijavaihtojen kokonaismäärästä. Espanja oli kyseisenä vuonna toiseksi suosituin vaihtokohde. Yhteensä 823 opiskelijalle Espanja toimi opiskelijavaihtokohdeena. Ammattikorkeakouluista lähtijöitä oli yhteensä 448 ja yliopistoista 375. (Garam 2011, 6, 8, 50.)

Espanjasta Suomeen tulevia vaihto-opiskelijoita on myös ollut runsaasti. Yhteensä 896 opiskelijaa suoritti opiskelijavaihdon Suomessa vuonna 2010. Espanja onkin kolmanneksi suurin maa, josta vaihtoja Suomeen on tehty. (Garam 2011, 9.)

4.1 Miksi lähteä opiskelijavaihtoon ulkomaille

Uuden kulttuurin sekä kielen oppiminen ovat hyviä puolia opiskelijavaihtoon lähdeittäessä. Se valmentaa kansainvälisiin kommunikointitilanteisiin sekä haasteisiin. Samalla se auttaa ymmärtämään erilaisia kulttuureja ja eri kulttuureista tulevia ihmisiä. Opiskelijavaihdon aikana

tapahtuu myös henkistä kasvua. Jokapäiväiseen elämään totuttelemisen vieraassa maassa auttaa selviämään omillaan ilman esimerkiksi vanhempien tukea. Tämän seurauksena tapahtuu myös itsenäistä kehittymistä. (Up Education.)

Vaihdon aikana uusien ystävyssuhteiden solmiminen mahdollistuu erilaisten ihmisten kanssa ympäri maailmaa. Lisäksi opiskelijavaihto tulee avartamaan maailmankatsomusta ja varmasti piristää tavallista arkea. Opiskelu ulkomailla vieraalla kielellä on erilainen kokemus kuin kotimaassa on tottunut. Siksi opiskelijavaihto onkin sijoitus tulevaisuuteen. Se auttaa tulevaisuudessa sekä kouluttautumisen että työllistymisaikeissa. (Up Education.)

4.2 Vaihto-opiskelupaikan hakeminen ulkomailta

Opiskelupaikan löytämiseen ulkomailta tarvitaan omaa aktiivisuutta. Mikäli haluamasi maa, kaupunki tai korkeakoulu ei ole oman korkeakoulusi jo olemassa olevien vaihtokohteiden listalla, tulee korkeakoulua lähestyä itsenäisesti. Useat vaihto-ohjelmat kuitenkin helpottavat ulkomaille lähtöä. Erasmus-vaihto-ohjelma on yksi suosituimmista, joka on erityisesti suunnattu korkeakouluasteen opiskelijoille. (Westerdahl 1999, 278.)

Erasmus-ohjelma lanseerattiin vuonna 1987 ja se on toimija, joka mahdollistaa korkeakouluasteen opiskelijoille sekä kouluttautumisen että harjoittelun ulkomailla. Se on keskittänyt toimintansa tukemaan kansainvälistä yhteistyötä korkeakouluasteen oppilaitosten ja muiden olennaisien sidosryhmien kanssa ympäri Eurooppaa. (EACEA 2011.)

Erasmus -opiskelijavaihtoon haetaan oman korkeakoulun kautta ja opiskelija voi opiskella normaalisti 3–12 kuukauden ajan vieraassa korkeakoulussa. Edellytyksenä vaihtoon lähdölle kuitenkin on korkeakoulujen välinen sopimus Erasmus-vaihdosta. Erasmus-opiskelijalta ei peritä lukuvuosi-, kurssi- tai tenttimaksuja espanjalaisissa korkeakouluissa. Mikäli kielikurssi on tarpeellinen ennen vaihdon suorittamista tai sen aikana, on se mahdollista suorittaa. (Westerdahl 1999, 206–207.)

4.3 Opintotuki

Ulkomaille lähettäessä opintotukea myönnetään normaalisti, mikäli suorittamasi opinnot tai harjoittelu hyväksytään Suomessa toteutettavaan tutkintoon. Ulkomaan opintotukihakemus myös käsitellään samalla tavalla kuin muutkin opintotukiasiat, hakemuksen voi jättää muun muassa Kansaneläkelaitoksen toimistolle. Mikäli opinnot tai harjoittelu ulottuu kesälle, tulee kesäajan tuki hakea erikseen. (Kansaneläkelaitos 2010.)

4.4 Opiskelu espanjalaisessa kouluympäristössä

Euroopan unionin kansalaisina suomalaisilla opiskelijoilla on oikeus opiskella missä tahansa Euroopan unioniin kuuluvassa maassa. Opiskelu korkeakouluissa kuuluu olla tasavertaista eikä poikkeavuuksia käytännöissä saa olla kohdellaessa erimaalaisia opiskelijoita. Ulkomaalaisten opiskelijoiden ei tule maksaa korkeampia kurssimaksuja ja heidät on oikeutettu samoihin avustuksiin kuin Espanjan kansalaiset. (European Commission 2011b.)

Espanjaan aikovan opiskelijan on jo Suomesta käsin hankittava tietoa oppilaitoksesta, sen koulutusjärjestelmästä ja muista erityispiirteistä, jossa aikoo opiskella. Lisäksi ennen hakemista on hyvä ottaa selvää mahdolliset pääsy- ja kielitaitovaatimukset. (Westerdahl 1999, 205.)

Espanjalaiset yliopistot ovat enimmäkseen julkisia. Espanjalaisista opiskelijoista 88 prosenttia opiskelee julkisissa kouluissa ja 12 prosenttia yksityisissä. (Carlos Rodríguez & Pérez-Díaz 2001, 171–172.) Yliopistoja Espanjassa on yhteensä 75, joista 50 on julkisia yliopistoja ja 25 yksityisiä. Yksityisistä yliopistoista seitsemän toimii katolisen kirkon alaisuudessa. (Grossroads 2011.)

Opiskelijoita maassa on tällä hetkellä yli 1,5 miljoonaa, joista naisopiskelijoiden osuus on suurempi kuin miesten. Naispuolisten opiskelijoiden suoritusprosentti koulunkäynnissä on myös korkeampi ja he valmistuvat nopeammin kuin miespuoliset opiskelijat. Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä on pieni, vain kolme prosenttia kokonaismäärästä. (Expatica Communications BV 2011.)

Espanjalaiseen korkeakoulukulttuuriin on vaikuttanut Bolognan prosessi, joka virallisesti käynnistyi vuonna 1999, kun Bolognan julistus allekirjoitettiin. Bolognan prosessi on uudis-

tusprosessi, jonka tavoitteena on yhtenäinen eurooppalainen korkeakoulualue eli EHEA (European Higher Education Area). Prosessiin on osallistunut 46 eri maata ympäri maailmaa. Tarkoituksena on muuttaa korkeakoulujen koulutusjärjestelmiä siten, että kulkeminen maasta toiseen EHEA-alueella olisi helpompaa. Lisäksi tavoitteena on Euroopan maiden houkuttelevuuden lisääminen, jotta myös opiskelijat Euroopan ulkopuolisilta alueilta tulisivat opiskelemaan Eurooppaan. Lisäksi se tarjoaa Euroopalle korkealaatuisen, laajan ja edistyneen tietopohjan sekä takaa tulevan kehityksen vakaana ja suvaitsevana alueena. (Council of Europe.)

Bolognan prosessin seurauksena Espanjan korkeakouluissa on tapahtunut muutoksia. Tosin kaikki koulut eivät vielä ole kokonaisesti onnistuneet prosessin asettamissa tavoitteissa, sillä hanke on vielä suhteellisen uusi. Yhtenä tavoitteena on määrittellä, kuinka paljon opiskelija tarvitsee aikaa oppimiseen ja tiettyjen tuloksien saavuttamiseen. Prosessin tavoitteena onkin kaksi uutta käsitettä espanjalaiselle korkeakoulutukselle. Tulee ottaa huomioon ajan tarve tarkasteltaessa opiskelijoiden työmäärää sekä opittujen asioiden arvioiminen. (Gavidia Sánchez, López Sánchez & Rodríguez Torrejón 2010, 20–21.)

Kokemukset prosessista ovat opiskelijoiden keskuudessa vaihtelevia, ja hanke on saanut osakseen myös kritiikkiä. Kritiikkinä ilmenee muun muassa se, että aiemmin opiskelijoiden ei tarvinnut opiskella ja tehdä ryhmätöitä niin paljon, ja että kaikki korkeakoulut eivät tee asioita näin, joten miksi muidenkaan pitää. Myös opettajat ovat nähneet prosessissa haittapuolia. Negatiivisia vaikutteita tuovat esiin muun muassa paperityön määrän lisääntyminen sekä omien käytäntöjen vaihtaminen uusiin. (Gavidia Sánchez ym. 2010, 28.)

EHEA:n perustaminen on vääjäämätön prosessi, joka vaikuttaa monin eri tavoin opiskeluun korkeakouluissa. Espanjalaisten korkeakoulujen sisällä tulee tapahtumaan suuria muutoksia, mutta jokainen koulu asettaa itselleen omat tavoitteensa. Prosessissa on tietenkin myös omat riskinsä. Muun muassa eriarvoisesti rahoitetut koulut ovat huolena. Parannuksia koulutusjärjestelmään prosessin toteutuksen seurauksena on muun muassa se, että enää ei ole kyse vain opettamisesta vaan halutaan parantaa myös oppilaiden kommunikointi- ja ryhmätyökykyä ja eettisten seurauksien miettimistä työelämän tilanteissa. (Gavidia Sánchez ym. 2010, 37.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Suomalaisten vaihto-opiskelijoiden määrä viime vuosien aikana on ollut kasvussa. Espanja on ollut yksi suosituimmista vaihtokohteista Euroopassa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tarjota käytännönläheistä ja hyödyllistä tietoa Espanjaan opiskelemaan lähtevälle suomalaiselle korkeakouluopiskelijalle. Ennen lähtemistä uuteen maahan on hyvä tietää kulttuuriin, elämäntapoihin ja myös opiskeluun liittyviä asioita.

Opinnäytetyössä käsiteltävät asiat auttavat sopeutumaan paremmin uuteen kulttuuriin ja ympäristöön. Siksi tutkimuksessa käsitellään myös kulttuuriin sopeutumista ja erityisesti asioita, jotka liittyvät opiskeluasioihin Espanjassa. Tutkimuksessa selvitetään espanjalaisen kulttuurin piirteitä espanjalaisten opiskelijoiden silmin ja erityisesti huomioidaan niitä asioita, jotka ovat hyödyllisiä suomalaisille opiskelijoille saavuttaessa maahan ja elettäessä espanjalaista arkielämää.

5.1 Tutkimusongelma

Tutkimukselle asetetut ongelmat tulisi määrittää tarkkaan ja harkitusti. Tutkimusongelman selkeä muoto on avainasemassa ennen varsinaisen aineiston keruuta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ongelma voi muuttua tutkimuksen etenemisen aikana. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ongelma puolestaan erottuu selvemmin eri vaiheisiin ja asettaa tutkimusongelmat selvemmin näkyviin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 113–114.)

Pääongelman muodostaminen voidaan muodostaa tarkasti määritellyn johtoajatuksen pohjalta. Pääongelma on useimmiten yleisluonteinen kysymys, jossa hahmotetaan koko tutkimuksen kokonaisuus. Samalla pyritään selvittämään, miksi juuri kyseiset ongelmat valittiin ja miksi rajaus on täsmennetty kyseisellä tavalla. (Hirsjärvi ym. 1997, 114, 116.)

Tutkimuksen keskeisenä ideana on selvittää teoriapohjan ja teemahaastatteluiden pohjalta Espanjassa ja sen kulttuurissa ilmeneviä erilaisuuksia verrattaessa suomalaiseen kulttuuriin. Keskeisenä pääongelmana onkin: Mitä Espanjasta olisi hyvä tietää ennen opiskelijavaihdon aloittamista maassa?

Tutkimusongelma muodostui suhteellisen helposti, sillä tutkimus rajattiin opiskelijoihin ja heistä ainoastaan korkeakouluasteen opiskelijoihin. Tarkoituksena onkin selvittää juuri opiskelijoiden näkökulmasta heidän mielipiteitään, sillä kyseinen ryhmä toimii aiheessa asiantuntijoina.

5.2 Tutkimusryhmän valinta

Tutkimusryhmän valinta on tekijästä kiinni ja siitä, mikä menettely saisi todennäköisesti parhaimman tuloksen tutkimuksessa aikaan. Keskeisenä tekijänä onkin, ketkä toimivat haastateltavina ja mikä tutkimuksen aihe on. Yksilöhaastattelut ovat tavallisin menetelmä, mutta myös pari- ja ryhmähaastatteluita käytetään. (Hirsjärvi ym. 1997, 197.)

Tutkimusryhmän eli perusjoukon muodostavat espanjalaiset opiskelijat. Kyseinen kohde-ryhmä valittiin, koska he osaisivat kertoa mahdollisimman asiantuntevaista ja omakohtaista informaatiota ja lisäksi omia näkökulmia omasta kulttuuristaan ja tutkimuksen aiheista.

Mahdollisia haastateltavia lähestyttiin eri tavoilla. Suurimmalta osalta tiedusteltiin henkilökohtaisesti kasvotusten, mikäli heillä olisi halukkuutta osallistua tutkimukseen. Osalta kysyttiin suoraan soittamalla. Tutkimusryhmä valittiin oman tarkan harkinnan perusteella. Tutkimukseen osallistuvia opiskelijoita valittiin monelta eri koulutusalueelta sekä myös julkisista että yksityisistä yliopistoista, jotta saavutettaisiin luotettavampi ja monipuolisempi tutkimustulos. Haastateltavien keskuudessa oli opiskelijoita muun muassa tilastotieteiden, hallinnon, mainonnan, journalismin, oikeustieteellisen ja liiketalouden aloilta. Päättökäytännön ryhmäksi lopulta muodostui seitsemän opiskelijan joukko. Määrä katsottiin riittäväksi, sillä tutkimukseen asetetut tavoitteet täyttyivät ja selkeät tutkimustulokset tulivat selville.

Ennen teemahaastatteluita osallistujille kerrottiin hieman haastattelun aiheista ja asiakokonaisuuksista, jotta vastaajat saisivat jonkinlaisen kuvan tutkimuksesta. Tutkimukseen valitun tutkimusmenetelmän vuoksi tarkempia kyselyjä tai ennakkomateriaaleja ei haastateltaville annettu.

5.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmä koostuu käytännöistä ja tavoista, joilla kerätään havaintoja. Tutkimusongelma ja -menetelmä ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa, eivätkä asetetut ongelmat ratkea ilman onnistunutta menetelmän valintaa. (Hirsjärvi ym. 1997, 170–171.)

Kvantitatiivisen eli määrällisen ja kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen välillä on eroja. Halfpennyn vastakkainasettelun mukaan kvantitatiivinen tutkimus on objektiivista, yleispätevää ja kovaa, kun taas kvalitatiivinen on subjektiivista, relativistista ja pehmeää. Kvantitatiivinen metodi yhdistetään usein aineiston keruutapoihin, kuten kenttätutkimukseen tai haastatteluihin. Kvalitatiivinen puolestaan yhdistetään ei-numeeriseen menetelmään, kuten suullisiin selontekoihin. Silti tutkimuksia voidaan sanoa toisiaan tukeviksi ja täydentäviksi ja käytännössä niitä on vaikea erottaa toisistaan tarkkarajaisesti. (Hirsjärvi ym. 1997, 123–125.)

Tutkimuksessa käytetty menetelmä oli kvalitatiivinen. Kvalitatiivinen tutkimus valittiin, koska halusin olla henkilökohtaisesti kanssakäymisessä haastateltavien kanssa. Tällöin voitaisiin tarkkailla haastateltavien eleitä ja ilmeitä. Lisäksi haastateltavat voisivat kertoa asioista laajemmin ja yksityiskohtaisemmin kuin esimerkiksi lomakekyselyssä. Tutkimusmuodoksi valittiin puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu. Empiiristä eli kokemusperäistä tietoa kerättiin Espanjassa asuvilta ja opiskelevilta korkeakouluasteen opiskelijoilta.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan todellista elämää ja tutkittavaa asiaa tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tarkoituksena on paljastaa tai löytää tosiasioita eikä vahvistaa ja olemassa olevia väittämiä. Kvalitatiivinen tutkimus ei ole vain yksi tapa tutkia, vaan se sisältää useampia erilaisia tutkimuksia. Sen tyypillisiin piirteisiin kuuluu esimerkiksi se, että ihmistä suositaan tiedon keruun hankkijana ja kohdejoukon valitaan tarkoituksenmukaisesti tutkimuksen tarpeiden mukaan eikä satunnaisotantamenetelmää käytetä. (Hirsjärvi ym. 1997, 152–154.)

Puolistrukturoidut haastattelut eli teemahaastattelut ovat haastatteluiden yksi menetelmämuoto. Haastattelut ovat ainutlaatuinen menetelmä, jolla kerätään tietoa, sillä tutkittavan henkilön kanssa ollaan suorassa kielellisessä kanssakäymisessä haastattelun aikana. Teemahaastattelussa on yleistä, että haastattelun teema-alueet eli aihepiirit ovat tiedossa, mutta tarkempi kysymyksien asettelu ja muoto puuttuvat. (Hirsjärvi ym. 1997, 191.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keruussa otetaan huomioon aineiston riittävyys ja kylläisyys eli *saturaatio*. Saturaatio tarkoittaa aineiston riittävyyden saavuttamista silloin, kun tieto alkaa kertautua ja uutta informaatiota ei ilmene. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen otoskoko voi olla pienempi tai suurempi kuin suunnitelmassa oli laadittu. (Hirsjärvi ym. 1997, 169.)

5.4 Aineiston keruu ja käsittely

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston suuruuden päättäminen on haasteellista. Tutkimuksessa tulokset voidaan muotoilla jopa yhden haastattelun perusteella tai vastaavasti tietyn ryhmän yksilohaastattelujen avulla. (Hirsjärvi ym. 1997, 168.)

Tutkimuksen teemahaastattelut toteutettiin kesällä 2011. Paremman ja luotettavamman tutkimustuloksen saamiseksi keskustelut nauhoitettiin. Haastatteluiden pituus oli keskimäärin 50 minuutista tuntiin. Jokainen haastattelu analysoitiin erikseen. Lopuksi tulokset vertailtiin keskenään ja johtopäätökset muodostuivat kokonaisuuskuvan mukaan.

Teemahaastattelut järjestettiin eri paikoissa eri haastateltavien kanssa. Useammissa tilanteissa paikkana oli hiljainen ja rauhaisa kahvila tai terassialue. Haastattelutilanteisiin suunniteltiin valmis asiasanakokonaisuuksia käsittelevä lista (liite 1), joka toimi ohjelinjana haastattelun aikana. Keskustelun aikana keskityttiin haastateltavien mielestä keskeisimpiin asioihin. Haastatteluiden aikana läpikäytyt asiat mukailevat opinnäytetyön sisällön runkoa. Haastatteluteemat lähtivät liikkeelle aluksi haastateltavien perustiedoista, kuten henkilön esittelystä ja opiskelustaustasta. Teemat etenivät Espanjan kulttuuriin liittyvistä asioista, kuten uskonnosta, perheen merkityksestä ja opiskeluelämästä muihin eri opiskelijoiden elämän vaikutteisiin. Jokainen haastattelu eteni omalla painollaan teemojen ollessa vain tukena.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa tulee aina pyrkiä mahdollisimman päteviin tuloksiin. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan reliabiliteetti tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Esimerkiksi jos kaksi tutkimusta on päätynyt samaan lopputulokseen, voidaan tulos todeta reliaabelina. Validius eli pätevyys on toinen tutkimuksen arviointiin liittyvä käsite. Se tarkoittaa tutkimuksessa

käytetyn tutkimusmenetelmän kykyä selvittää, mitä tutkimuksessa oli tarkoituskin. Esimerkiksi kyselylomakkeen laatimisessa tekijä saattaa mieltää tietyn kysymyksen eri tavalla ja siten luo virheen tutkimukseen ja sen tuloksiin. Jokaisessa tutkimuksessa pitää pyrkiä myös objektiivisuuteen. Tämä tarkoittaa työn ja tutkimustuloksien rehellistä ja puolueetonta tulkintaa. Objektiivisuuden tärkeimpänä kriteerinä on toisen tutkijan mahdollisuus pystyä toistamaan tutkimus samoista annetuista lähtökohdista kuin alkuperäinen tekijä. (Hirsjärvi ym. 1997, 213–215, 278–279.)

Tutkimusta tehdessä tavoitellaan välttämään virheiden syntymistä ja pyritään arvioimaan luotettavuutta. Työn aikana on suhtauduttava kriittisesti eri aineistojen käyttämiseen tutkimuksessa. Valmiiden lähteiden käyttämisessä tulee ottaa huomioon niissä käytettyjen alkuperäisten lähteiden luotettavuus. Valmiita tietoja tulee muokata erilaiseksi kuin alkuperäisen tekijän tuotos. (Hirsjärvi ym. 1997, 176.)

Luotettavuutta haastattelutilanteissa voi heikentää haastateltavan taipumus antaa sosiaalisesti suotavat vastaukset. Toisaalta vastaaja voi antaa myös tutkimuksen ulkopuolista tietoa kysymättäkin. Haastatteluisa haastateltava yleensä haluaa rinnastaa itsensä positiivisiin asioihin, esimerkiksi hyväntekijäksi, mutta vaikeammista asioista, kuten rikoksista, ei haluta mainita. Kuitenkin eri maiden väleillä on kyseisessä asiassa eroja. Haastattelijan roolissa olevan onkin tärkeää pystyä tulkitsemaan ja lukemaan haastateltavan vastauksia oikein ja tekemään asialliset johtopäätökset. (Hirsjärvi ym. 1997, 193–194.)

Tutkimuksen luotettavuutta olen pyrkinyt lisäämään teemahaastatteluiden nauhoittamisen myötä. Tämä auttaa muodostamaan tarkemmat ja oikeanmukaiset johtopäätökset. Lisäksi haastattelutilanteiden aikana otin ylös muistiinpanoja tärkeimpien asioiden huomioimiseksi. Tutkimustulosten luotettavuutta puolestaan lisää haastateltavien monipuolisuus eri koulutusaloittain. Näin näkemykset ovat monipuolisemmat, sillä opiskelutilanteet eri koulutusaloilla luonnollisesti vaihtelevat hieman. Lisäksi sekä julkisien ja yksityisten koulujen välinen ero on tullut esille, sillä haastateltavien joukossa oli kummankin puolen opiskelijoita.

6 ELÄMÄ JA OPISKELU ESPANJASSA ESPANJALAISTEN OPISKELIJOIDEN SILMIN

Tässä kappaleessa käsitellään teemahaastatteluiden pohjalta saadut tulokset espanjalaista opiskelijaelämää koskien. Tuloksia käydään läpi teemoittain myötäillen tutkimuksen runkoa. Aluksi käydään läpi hieman haastateltavien taustatietoja, jotta tuloksien hahmottaminen olisi helpompaa.

Haastattelut suoritettiin heinäkuussa kesän 2011 aikana. Päättökimuryhmään kuului kaiken kaikkiaan seitsemän henkilöä. Kaikki seitsemän haastattelua tehtiin kahden viikon sisällä. Haastateltavista neljä oli naisia ja kolme miehiä. Ikäjakauma oli 21–28 vuotta. Vastanneista neljä on suorittanut Erasmus-opiskelijavaihdon ulkomailla. Kaksi haastateltavaa vietti opiskelijavaihdon Ranskassa, yksi Belgiassa ja yksi Englannissa.

Teemahaastattelut suoritettiin espanjaksi. Pyrin ilmaisemaan haastateltavien näkemykset ja mielipiteet mahdollisimman tarkasti, vaikka tieto jouduttiinkin kääntämään espanjankielestä suomeksi. Kääntämisessä toimivat apuna nauhoitteet haastatteluista. Lisäksi tuloksia muodostettaessa on tukena liitteenä oleva teemahaastattelurunko (liite 1), jossa haastatteluissa käydyt tema-alueet käyvät ilmi.

6.1 Haastateltavat

Miguel Angel Calco on 23-vuotias ja opiskelee julkisessa yliopistossa kaksoistutkinnon avulla lakia ja liiketaloutta. Yhden vuoden kestäneen Erasmus-vaihdon hän suoritti Belgiassa vuonna 2010. Miguel opiskelee viimeistä eli kuudetta tutkintovuotta ja asuu opiskeluajan vanhempiensa luona.

Oliver Cojo Manuel on 22-vuotias ja opiskelee myös kaksoistutkintoa opiskellen julkisessa yliopistossa lakia ja liiketaloutta. Hän suoritti kokovuotisen opiskelijavaihdon Ranskassa vuonna 2010. Oliver opiskelee viimeistä eli kuudetta tutkintovuotta ja asuu myös vanhempiensa luona opiskeluiden aikana.

Laura del Valle Sánchez on 28-vuotias hallinnonjohtoon suuntautuvan maisterin tutkintoa julkisessa yliopistossa suorittava opiskelija. Hän ei ole suorittanut opiskelijavaihtoa ulkomailta. Laura asuu myös vanhempiensa kanssa.

25-vuotias Emma Tejedor Carreño opiskelee liiketaloutta julkisessa yliopistossa viimeistä viidettä tutkintovuotta. Yhden lukukauden kestävän Erasmus-vaihdon hän suoritti Englannissa vuonna 2009. Emma ei asu opiskeluiden aikana kotikaupungissaan ja sen vuoksi asuu yhdessä opiskelijakavereidensa kanssa yhteisessä asunnossa.

Aida González Moro on 21-vuotias ja opiskelee mainontaa ja suhdetoimintaa yksityisessä yliopistossa. Hän opiskelee neljättä vuotta viisivuotisesta koulutuksesta. Aida suoritti yhden vuoden Erasmus-opiskelijavaihdon Ranskassa vuonna 2010. Aida asuu vanhempiensa kanssa.

Pablo Escobar on 21-vuotias ja on kotoisin Kuubasta, mutta on asunut Espanjassa nelivuotiaasta asti. Pablo opiskelee julkisessa yliopistossa tilastotieteitä. Pablon koulutuksen on rahoittanut stipendi (Beca), joita valtio myöntää. Hän opiskelee kolmatta vuotta nelivuotisesta tutkinnosta ja asuu kotona vanhempiensa kanssa. Pablo ei ole suorittanut Erasmus-vaihtoa ulkomailla.

22-vuotias Jessica Duran opiskelee journalismia julkisessa yliopistossa. Jessica opiskelee viimeistä eli viidettä tutkintovuotta. Hän ei ole suorittanut Erasmus-vaihtoa ja asuu samassa taloudessa vanhempiensa kanssa. Myös Jessican koulutuksen on maksettu valtiolta saatujen stipendien (Beca) avulla.

6.2 Uskonto

Uskonnon merkitys opiskelussa ei yliopistoasteella ole niin näkyvässä osassa kuin alemmilla koulutusasteilla. Uskonto ilmenee enemmän peruskouluasteella, varsinkin katolilaisissa kouluissa. Julkiset ja yksityiset yliopistot eroavat toisistaan hieman. Yksityiset koulut ovat enemmän uskonnollisia kuin julkiset. Haastatteluissa ilmeni seuraavanlaisia mielipiteitä:

”Opiskelen yksityisessä yliopistossa enkä itse ainakaan huomaa uskonnollisia vaikutuksia opiskelussani tai koulumme opetustavoissa.”

”Uskonnolla ei ole merkitystä opiskelijaelämässä.”

Teoriaosuudessa mainitut asiat uskonnosta kuvailevat hyvin myös haastateltavien mielipiteitä. Suurin osa väestöstä on katolilaisia, mutta nykypäivänä sen harjoittaminen on vähäisempää ja siten siirtynyt enemmän Suomessa vallitsevaa käytäntöä lähemmäksi eli suurin osa kirkossa vierailevista henkilöistä käy siellä vain erikoistapauksissa kuten häissä tai hautajaisissa.

Myös ikä on yksi vaikuttava tekijä uskontoa ajatellen. Vanhemmat henkilöt ovat innokkaampia uskonnon harjoittajia kuin nuoret. Nuoret kuitenkin kuuluvat kirkkoon, mutta eivät esimerkiksi vieraile kirkkoissa usein. Uskonto on suuri osa kulttuuria ja perheitä, joten sen kuumuminen perheisiin on kuitenkin osa normaalia elämää. Haastatteluiden aikana tuli ilmi seuraavaa:

”Perheeni on katolilainen, mutta emme käy kirkossa tai harjoita muutenkaan uskontoa paljoa. Yleisesti voisi sanoa, että uskonnon harjoittaminen on vähemmän varsinkin nuorison keskuudessa. Vanhemmat henkilöt ovat harvaimpia katolilaisia ja käyvät myös kirkkoissa usein. Etelä-Espanjassa, esimerkiksi Sevillassa, asuvat ovat uskovaisempia kuin muualla maassa.”

6.3 Talouselämä

Talouselämä vaikuttaa suuresti opiskelijan elämään. Valtiolta rahallista tukea ei saada niin kuin Suomessa, vaan vanhempien tulee kustantaa koulutuskustannukset ja eläminen. Vähävaraisilla on oikeus hakea valtiolta myönnettäviä stipendejä, joita myönnetään harkitusti. Kaksi haastateltavista on esimerkkioppilaita, jotka opiskelivat kyseisen stipendiavustuksen avulla yliopistossa. Talouden vaikutteista kommentoitiin seuraavaa:

”Rahalla on suuri vaikutus vähävaraisempien koulutukseen. Mikäli rahaa ei ole, ei voi myöskään opiskella haluamaansa koulutusta. Valtion ja eri laitosten myöntämät stipendit (Beca) on yksi hyvä mahdollisuus heille, joilla ylimääräistä rahaa ei ole.”

”Stipendit avustavat myös muissa arkielämän kustannuksissa eikä vain maksa yliopistomaksuja, mikä on hyvä apu vanhemmille.”

Talouselämä on yksi suuri vaikuttaja opiskelijoiden tulevaisuuteen. Espanjan huonon taloudellisen tilan vuoksi ovat tutkimuksessa haastateltavat huolissaan tulevaisuudestaan. Tulevaisuuden työnäkymät onkin yksi suuri ongelma. Moni haluaisi työskennellä omassa kotikaupungissaan, mutta se ei ole mahdollista, sillä työpaikkoja on erittäin niukasti. Tämän seurauksena muutto muualle näyttää heidän tulevaisuudessaan todennäköiseltä:

”Nykyinen taloustilanne vaikuttaa myös opiskelijoiden asenteisiin. Into tehdä töitä on nuorison keskuudessa kova, mutta töitä ei vain ole. Siksi valmistuminen koulusta ei tunnukaan enää niin houkuttelevalta.”

”Uskon, että muutto kotikaupungistani pois on välttämätöntä, mikäli töitä haluan tehdä kun valmistun.”

Useat opiskelijat haluaisivat myös saada mahdollisuuden kokeilla työskentelyä ulkomailla. Mahdollisuus kokea ja kerätä työkokemusta ulkomailla tuntuu opiskelijoista houkuttelevalta kotimaan tilanteen vuoksi. Myös Espanjassa vallitseva palkkatilanne ajaa vastavalmistuneita muille työmarkkinoille. Useat haastateltavat kertoivatkin, että ulkomailla työskentely olisi hyvä lisä tulevaisuuden työelämää ja -mahdollisuuksia ajatellen:

”Mahdollisuus työskennellä ulkomailla olisi erittäin hienoa. Kokemus ja varsinkin englannin kielen opetteleminen työn ohessa olisivat mainio lisä tämänhetkiseen ansioluettelooni.”

Haastateltavat opiskelijat totesivatkin, että he tulevat valmistumaan talouskriisin synkimmällä ajalla ja ovat sen vuoksi huolissaan tulevaisuudennäkymistä. Töitä olisi pakko saada, jotta elämä voisi jatkua ja jotta vanhempien luota muutto olisi mahdollista. Suhteiden käyttäminen tällä hetkellä on yksi erittäin hyvä keino löytää töitä. Vanhempien tai sukulaisten kautta voi avautua työpaikkoja, jotka eivät kaikille työttömille hakijoille ole avoinna. Myös harjoittelupaikoista voi saada jatkuvamman työsijaisuuden, joka voi johtaa pitempiaikaiseen työsuhteeseen.

”Mikäli sinulla tai perheelläsi on tuttuja tai muita suhteita, on se suuri etu työn etsinnässä tällä hetkellä.”

”Harjoittelulle jatkoaikaa voi tuoda esimerkiksi äitiyslomasijaisuus, joka on hyvä tilaisuus saada enemmän työkokemusta työelämästä.”

Työskentely opiskeluiden ohella ei ole kovin yleistä. Haastateltavista kaksi henkilöä tekee osa-aikaisia työvuoroja. Espanjassa harjoitteluiden suorittaminen ei ole pakollista ja sen vuoksi ne eivät myöskään ole kaikkien opiskelijoiden suosiossa. Kuitenkin moni on huomannut, että harjoittelu tuo mainiot mahdollisuudet kokeilla oikeaa työelämää ja sen tuomia haasteita.

6.4 Sopeutuminen uuteen kulttuuriin

Uuteen kulttuuriin sopeutuminen lähtee ensisijaisesti asenteesta. Espanjaan mentäessä tulee ottaa avoin mieli, jotta elämä ja tavat siellä eivät pääsisi yllättämään. Hyvällä asenteella kaikki vastoinkäymiset eivät tunnu niin ylitsepääsemättömiltä.

Toinen erittäin tärkeä asia sopeutumista ajatellen on kielen opetteleminen. Haastateltavat totesivat, että he ovat opiskelleet englantia yli kaksitoista vuotta, eivätkä he siltikään osaa sitä käytännön elämässä käyttää. Tämä kertoo puolestaan sen, kuinka tärkeää espanjan kielen opiskeleminen maahan tulevalle opiskelijalle on ennen kuin opiskelut aloittaa. Tärkeää olisi ainakin tietää hieman perusasioita ja termejä, jotta myös käytännön elämä olisi sujuvampaa ja helpompaa. Haastateltavien mielestä tärkeitä sopeutumiseen liittyviä asioita ilmenee seuraavaksi:

”Espanjan kielen opiskeleminen on erittäin tärkeää, sillä englannin kielitaito ei ole yleistä. Kouluissa opiskelijat eivät kovin hyvin englantia puhu. Opettajista jotkut osaavat, mutta yleisesti sanotusti englannin kielitaito on vähäistä. Kouluissa opetus tapahtuu espanjaksi jopa Madridissa ja muissakin isommissa kaupungeissa.”

Kielen opettelemisen tärkeys pohjautuu jokapäiväiseen elämään ja arkielämän tilanteisiin kuten kaupassa käymiseen tai postitoimistossa vierailemiseen. Ongelmia ilmeneekin juuri edellä mainittujen asioiden parissa, sillä vanhemmat ja iäkkäämmät henkilöt eivät englantia normaalisti puhu. Kouluympäristössä osa opettajista ja oppilaista osaavat puhua englantiakin. Monet opiskelijat ovat kuitenkin ujoja käyttämään kieltä, sillä he eivät sitä harjoita useasti. Haastatteluiden aikana ilmenikin, että englannin kielen opetus kouluissa ei ole niin käytännönläheistä vaan on enemmän keskittynyt teoreettiseen oppimiseen ja tämän vuoksi kieltä ei opi. Myös

televisio-ohjelmien jälkiäänitys eli *duppaus* on ongelma, sillä kaikki ohjelmat ovat vain espanjaksi. Haastattelussa yksi haastateltava ilmaisi asiaa seuraavasti:

”Kielten opetusmenetelmät kouluissa ovat surkeat. Opetellaan vain teoreettista tietoa eikä käytännönläheisiä asioita tai tilanteita, jotka olisivat kaikista hyödyllisimpiä taitoja. Siksi en vieläkään, kahdentoista vuoden opiskelun jälkeen, osaa englantia puhua.”

Kyky oppia ja uskaltaa kysyä asioita tuntemattomilta ihmisiltä oli myös haastateltavien mielestä yksi tärkeä keino uuteen kulttuuriin sopeutumisessa. Jokapäiväisissä elämäntilanteissa saattaa tulla vastaan tilanteita, jolloin apu on tarpeen. Silloin pitää olla rohkeutta ja uskallusta kysyä apua.

”Mielellään ihmiset auttavat, mikäli apua tarvitaan.”

”Keskustelen ja autan mielelläni ulkomaalaisia ja sitä kautta opin myös tuntemaan uusia ihmisiä ja kulttuureja.”

6.5 Kommunikointi

Espanjaan muuttaessa ei espanjan kielen tärkeyttä voi liikaa korostaa. Espanja on tärkein kommunikointikieli sekä kouluissa että arkielämässä.

Kommunikointi Espanjassa on värikkäämpää ja tunteellisempää kuin Suomessa. Normaalisti pojat kättelevät toisiaan kavereiden ja perheen kesken. Tytöt vastaavasti antavat poskisuudelmat molemmalle poskelle. Kaikki käytännöt vaihtelevat perheittäin ja henkilöittäin. Keskusteluiden aikana välimatka henkilöiden välillä on läheisempi kuin Suomessa on totuttu. Reviiri on siis pienempi ja sen vuoksi läheisyys ja koskettelu ovat yleistä.

”Poskisuudelmat ovat yleinen tapa tavattaessa ystäviä tai tutustuessa uusiin ihmisiin. Se saattaa tulla yllätyksenä erilaisesta kulttuurista tulevalle, mutta meille se on normaalia.”

”Tervehtimistavat vaihtelevat eri ihmisten keskuudessa, nuoret osoittavat enemmän läheisyyttä ystäviensä keskuudessa kuin vanhemmat. Mutta toisaal-

ta vanhempien osoittama läheisyys omia lapsia kohtaan on ajoittain erittäinkin läheistä.”

Kommunikointi on ystävien kesken muutoin avointa ja äänekkästä. Perheiden keskuudessa tilanteet voivat kehittyä erittäinkin kovaäänisiksi, mutta kyse ei ole vihamielisyydestä tai suutumuksesta vaan innosta ilmaista oma mielipide ja tulla kuulluksi.

Espanjassa on myös tyypillistä, että ihmiset tervehtivät jopa tuntemattomia henkilöitä. Julkissa joukkoliikenteessä, kuten linja-autoissa, kanssamatkustajat saattavat tervehtiä ja toivottaa hyvää päivää. Tämä kuvastaa hyvin maassa vallitsevaa lämminhenkisyyttä ja avoimuutta.

6.6 Aikakäsitys

Espanjalainen aikakäsitys vaihtelee suuresti suomalaisesta aikakäsityksestä. Kaikki haastatellut totesivat yksimielisesti, että aikataulussa oleminen on erittäin tärkeää koulu- tai työtapamisiin mentäessä. Vastaavasti vapaa-ajalla aikataulut eivät ole niin tarkkoja.

Vapaa-ajalla sovittuihin tapaamisiin tullaan normaalisti viisi tai jopa kaksikymmentä minuuttia myöhässä. Tämäkin tietysti vaihtelee henkilöittäin ja tottumuksien mukaan. Myöhästelyistä keskusteltaessa kommentoitiin seuraavasti:

”Jos olen sopinut tapaamisen kavereideni kanssa, menen sinne yleensä viisi tai kymmenen minuuttia myöhässä. Se on vain tullut tavaksi, koska myöhästymistä ei katsota niin pahalla sillä se on niin yleistä. Tunnen myös ihmisiä, jotka voivat tulla jopa yli tunnin myöhässä, mikä itsestäni tuntuu jo aivan liian pitkältä ajalta jos yksin pitäisi toista odottaa.”

”Pidän aina aikatauluista kiinni, koska en pidä itse odottamisesta, enkä sen vuoksi halua myöskään muiden joutua odottamaan.”

Hyvänä neuvona siis olisikin, että älä suotta ole niin täsmällinen kuin normaalisti olet tottunut. Suomessa aikatauluja on tapana noudattaa tarkemmin, joten käytäntöä voi muuttaa vapaa-ajan osalta. Kouluympäristössä myöhästelyitä ei katsota hyväksi asiaksi. Oppitunneilta voi olla hieman myöhässä, mutta pidemmät myöhästelyt pyritään välttämään.

6.7 Kulttuurin ulottuvuudet

Kulttuurin ulottuvuudet kouluympäristöä ajatellen vaihtelevat. Eri yliopistoissa opettajien ja oppilaiden väliset suhteet ovat erilaisia. Luokkakoot ovat yksi vaikuttava tekijä käyttäytymiseen. Mitä pienempi luokka, sitä henkilökohtaisempaa opetus on ja päinvastoin. Vastaavasti suuremmissa ryhmissä opiskelevilla opiskelijoilla on myös mahdollista saada henkilökohtaista opetusta ja ohjausta, mutta se tapahtuu omalla ajalla eikä oppituntien aikana. Opetuksesta ja ohjauksesta puhuttaessa ilmeni seuraavanlaisia asioita:

”Pienen ryhmäkoon vuoksi opetus on tietyllä tapaa henkilökohtaisempaa ja tarkempaa. Apua voi kysyä milloin vain ja vastaavasti ohjausta saadaan helpommin.”

”Suuren ryhmäkoon takia ongelmalliseksi ilmentyneen asian voi kysyä oppitunnin aikana, mutta mikäli haluaa henkilökohtaisempaa opastusta, tulee opettajaa lähestyä oppitunnin ulkopuolella ja sopia yhteinen aika, jolloin ohjausta voidaan antaa.”

Opettajien ja opiskelijoiden suhteet ovat aina asialliset sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Opettaja voi lähestyä ongelmatilanteissa esimerkiksi sähköpostin avulla tai vierailemalla toimistossa henkilökohtaisesti.

Kulttuurin ulottuvuuksista valtaetäisyys on Suomen ja Espanjan välillä suuri. Tämä kuvastaa myös koulussa vallitsevaa asiallista opetuslinjausta. Haastateltavat mainitsivat, että he kunnioittavat opettajiaan ja antavat heille oman työskentelyrauhan, vaikka opetusmenetelmät eivät olisikaan mieluisat. Erimielisyyksiä oppitunneilla ei ilmaista. Rakentavia ja kriittisiä mielipiteitä ja näkökulmia tulee ilmaista ja ne katsotaan positiivisella tavalla.

Sukupuoliin vaikuttava maskuliinisuus ja feminiinisyys eivät näy opetuksessa. Sekä nais- että miespuolisia opiskelijoita kohdellaan tasa-arvoisesti:

”Kouluympäristössä ei ole havaittavissa eriarvoisuuksia tyttöjen tai poikien välillä. Uskon myös, että arvostelut tapahtuvat puolueettomasti katsoen opiskelijan tietoja ja taitoja.”

Epävarmuuden välttäminen näkyy hyvin espanjalaisessa kulttuurissa. Kyseisen ulottuvuuden indeksi on paljon suurempi verrattuna suomalaiseen. Espanjalaiset ovat tunteellisempia ja välittävämpiä kuin suomalaiset, mutta eivät halua tulla nolatuksi missään tapauksessa. Koulu- ympäristössä esitysten pitäminen kuuluu osaksi oppitunteja ja niissä tahdotaan aina onnistua. Tämä johtaa juurensa kyseisestä ulottuvuudesta ja pyrkimyksestä tehdä aina parhaansa.

6.8 Opiskelu espanjalaisessa kouluympäristössä

Opiskelu espanjalaisessa yliopistossa on erilaista eri koulutusaloilla. Haastateltavat kokivat omat koulutusalat itselleen sopiviksi ja ajattelivat myös, että työllistyminen tulevaisuudessa oman uravalinnan vuoksi olisi mahdollista:

”Uskon, että liiketalous antaa tulevaisuudessa hyvät työllistymisvaihtoehdot.”

”Kaksoistutkinnon suorittaminen antavaa paljon eri työllistymisvaihtoehtoja sekä kotimaassa että ulkomailla, sillä vaihtoehtoina on suuntautua joko laki- tai liikealan tehtäviin.”

”Tilastotieteiden opiskelu ei ole suosittu ala ja sen vuoksi luulen löytäväni tulevaisuudessa töitä.”

Opetusmenetelmät ovat pääsääntöisesti teoriapohjaisia. Käytännönläheisyyttä on pyritty lisäämään Bolognan tulon seurauksena. Kuitenkin käytännönläheisyyteen liittyvät tehtävät ovat tulleet vain lisäksi jo olemassa olevaan työmäärään, joten koulutehtäviä on vain entistä enemmän.

Läsnäolo tunneilla vaihtelee kouluittain ja niillä on omat käytännöt sitä koskien. Julkisissa yliopistoissa ei tiettyä rajaa ole vaan opiskelu on enemmän kiinni opiskelijasta itsestään. Yksityisissä yliopistoissa läsnäolossa voi olla käytössä esimerkiksi prosenttirajat poissaolojen rajoittamiseksi. Poissaoloista haastateltavat kertoivat seuraavasti:

”Oppitunneilta saa olla poissa vain 20 prosenttia, mikä on hyvä asia opiskelijaa ajatellessa, sillä tunneilla ollessa asiat oppii paremmin kuin opiskelisin asiat yksin. Mikäli oppitunneille ei voi osallistua pakottavista syistä, sisältyvät ne

silti 20 prosentin prosenttirajaan. Tästä johtuen ei niin sanottuja tahallisia poissaoloja tunneilta voi paljota ottaa.”

”Stipendiopiskelijoilla läsnäolo tulee olla 60 prosenttia.”

Lukukaudet ja niiden ajankohdat ovat olleet muutoksen alla kahden viime vuoden aikana eri yliopistoissa. Bolognan myötä lukuvuosien ja kokeiden ajat ovat hieman muuttuneet. Toisaalta kaikissa yliopistoissa kyseinen käytäntö ei ole vielä voimassa, joten muutokset tapahtuvat kouluittain omalla tahdilla. Osa yksityisistä kouluista ottivat Bolognan käytäntöön vuotta aikaisemmin kuin julkiset koulut. Bolognan vaikutuksista kommentoitiin seuraavalla tavalla:

”Bolognan vaikutukset kokeisiin ja niiden aikatauluihin ovat näkyneet vasta tänä vuonna. Ensimmäinen lukukausi alkaa normaalisti syyskuussa ja jatkuu helmikuun puoleenväliin asti, jolloin pidetään kokeet. Toinen lukukausi alkaa helmikuun lopulla ja jatkuu kesäkuulle asti, jolloin viimeiset kokeet järjestetään. Uusintakokeiden ajankohta on muuttunut syyskuusta heinäkuulle, mikä on toisaalta hyvä asia, koska opiskellut asiat ovat tuoreessa muistissa.”

Päivittäiset opiskeluajat ovat normaalisti kaikilla koulutusaloilla alkaen kahdeksalta tai yhdeksältä kestäen päivällä yhteen tai kahteen saakka. Myös iltatunteja voi olla, ne ovat iltapäivällä neljästä yhdeksään välisenä aikana. Kokeiden aikana ei lähiopetustunteja ole lainkaan vaan opiskelijoille annetaan täysipäiväinen lukemisaika tuleviin kokeisiin. Opiskeluajoista haastateltava kertoi seuraavasti:

”Koulullani on hieman erilainen käytäntö ja opiskeluajat vaihtelevat vuosittain. Ensimmäisenä, kolmantena ja viidentenä vuonna tunnit ovat aamuisin kun taas toisena ja neljäntenä vuonna oppitunnit ovat iltaisin. Tämä menetelmä auttaa suorittamaan puuttuvia tai korvattavia kursseja paremmin, sillä ajat vaihtelevat.”

Yliopistoissa normaali luokkakoko vaihtelee paljon eri koulutusaloilla. Luokissa voi olla oppilaita jopa 90–100 kun taas toisissa voi olla vain muutama henkilö.

”Ryhmässäni on tällä hetkellä vain kolme opiskelijaa, koska tilastotieteet eivät ole muiden opiskelijoiden mielestä houkutteleva ja kiinnostava ala. Tämän vuoksi poissaolot huomataan välittömästi, eri tavalla kuin normaaleissa luokkatilanteissa.”

”Ryhmäkoko on noin 25 henkilöä, mikä on normaalia pienempi, sillä opiskelen yksityisessä yliopistossa.”

Kaikkien haastateltavien tutkinnot opetetaan espanjan kielellä. Muissa yliopistoissa kursseja on vain niukka valikoima tarjottavana englanninkielisenä.

”Hallinnonjohdon koulutuksessa on mahdollista opiskella myös englanninkielellä kahtena viimeisenä opiskeluvuotena, mikäli haluaa.”

”Mielestäni onkin helpompaa lähteä opiskelemaan Espanjasta muualle kuin tulla opiskelemaan tänne. Tämä johtuu yksiselitteisesti siitä, että opiskelu englanniksi ei ole kovinkaan todennäköistä.”

6.9 Asuminen Espanjassa

Espanjassa on yleistä, että opiskelijat asuvat vanhempiensa kanssa. Tähän suurin syy on maassa ilmenevä heikko taloudellinen tilanne. Opiskelijoille ei ole varaa omiin asuntoihin, joten vanhemmat auttavat opiskelijoita jokapäiväisissä asioissa kuten ruoan ja vaatteiden hankinnassa. Haastateltavista kuusi asuu vanhempiensa kanssa. Asuinpaikka ei kuitenkaan vaikuta opiskelijoiden näkemyksiin ja mielipiteisiin koskien opiskelua Espanjassa. Yksi haastateltava totesi opiskelusta seuraavaa:

”Opiskelu on tärkeää ja tahdon tehdä parhaani vanhempieni vuoksi, sillä he maksavat opiskeluni.”

Espanjassa korkeakoulutuksesta joutuu maksamaan lukuvuosimaksuja. Julkisten ja yksityisten koulujen välinen ero on rahallisesti ajateltuna suuri. Yksityiseen kouluun haluava joutuu maksamaan monta kertaa suuremman lukuvuosimaksun kuin julkista koulua käyvä opiskelija.

”Julkisten yliopistojen vuosikustannukset vaihtelevat kouluittain, mutta esimerkiksi lakia opiskeleva joutuu maksamaan alle 600 euroa vuodessa.”

”Yksityinen yliopisto voi olla jopa kuusi kertaa kalliimpi kuin julkiset yliopistot.”

”Omassa kaupungissa sijaitsevan yksityisen yliopiston valitseminen verrattuna toisessa kaupungissa sijaitsevaan julkiseen yliopistoon oli edullisempi vaihtoehto, sillä asumiskustannukset ja eläminen ulkopaikkakunnalla tulee vanhemmille kalliimmaksi kuin lukuvuosimaksujen maksaminen.”

Haastateltavista viisi henkilöä tuntee Erasmus-vaihto-opiskelijoita, jotka ovat saapuneet Espanjaan eri puolilta Eurooppaa. Vaihto-opiskelijat asuvat yleensä yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Korkeakoulujen opintotoimisto ja kansainvälisiin asioihin suuntautuneet opettajat ja tutorit avustavat uusia tulokkaita alkujärjestelyissä. Asumisen kustannukset vaihtelevat laajasti riippuen missä päin asuu. Asunnossa, jossa asuu monta opiskelijaa, on edullisempi vaihtoehto kuin oman asunnon vuokraaminen. Jaetut opiskelija-asunnot ovatkin yleisin asuimuoto sekä vaihto-opiskelijoiden että pois omalta paikkakunnaltaan muuttaneiden opiskelijoiden keskuudessa.

Teemahaastatteluiden aikana ilmeni myös, että yksityiset perheetkin haluavat ottaa ulkomailta tulevia opiskelijoita asumaan omaan kotiinsa. Tämä on yksi tapa vähentää omia asumiseen liittyviä kustannuksia. Mikäli taloissa on ylimääräisiä huoneita, halutaan ne monesti vuokrata ulkopuoliselle.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Espanjan suosio opiskelijavaihtojen kohteena on ollut tasaisessa kasvussa viime vuosien aikana. Espanja onkin ollut yksi vetovoimaisimmista opiskelijavaihtokohteista Euroopassa suomalaisten keskuudessa. Opiskelijavaihtoja haetaan Euroopan unionin sisällä Erasmus-vaihto-ohjelman kautta. Kulttuurierot arkielämässä maiden välillä ovat suuret. Kulttuuri tuo myös omat haasteensa ja ominaispiirteensä myös kouluympäristöön.

Vaihto-opiskelupaikan hakeminen tapahtuu koulun kansainvälisiin asioihin keskittyneen toimiston kautta. Lisäksi myös hakemisajat ja muut päivämäärät saa selville koulusi kansainvälisistä asioista hoitavalta toimistolta. Eri vaihtoehtoja voi tarkastella myös oman oppilaitoksen Internet-sivuilla. Sopivan paikan ja maan valitseminen on tietysti opiskelijasta itseltään ja haaveistaan kiinni.

Suomalaiselle opiskelijalle espanjalainen kulttuuri on vieras ja eksoottinen. Kulttuurillisesti keskenään eroavat Suomi ja Espanja omaavat aivan erilaisia käytäntöjä muun muassa tervehdymisen ja aikakäsityksen suhteen. Poskisuudelmien antaminen tai myöhästeleminen ei Suomessa ole lainkaan yleistä, kun taas espanjalaisessa kulttuurissa se on arkipäivää. Kulttuurista tulisikin ottaa mahdollisimman paljon selville ennen muuttoa ja opiskeluiden aloittamista maassa. Olisi hyvä tietää tiettyjä asioita vieraasta maasta, esimerkiksi sen elämäntavoista ja historiasta. Mitä enemmän asioista on tietoinen, sitä pienempi kulttuurishokki paikalle muuttaessa tulee olemaan.

Espanjassa erittäin tärkeä asia on siellä vallitsevan kielen osaaminen. Espanjalaisten kielitaito on tunnetusti heikkoa, eivätkä he osaa puhua englantia, joten kielen osaaminen on sinne muuttaessa avainasemassa. Esimerkiksi perussanaston ja alkeiden oppiminen olisi suositeltavaa, ellei jopa pakollista, sillä monissa kouluissa opetus tapahtuu vain ja ainoastaan espanjaksi.

Opiskelu Espanjassa on suomalaiselle opiskelijalle varmasti uusi ja mieluisa kokemus. Opiskelutilanteen vaihtelevat luokittain riippuen ryhmäkoosta ja luokkakavereista. Opetus ei ole Espanjassa niin käytännönläheistä kuin Suomessa on totuttu, joten se saattaa tulla suomalaiselle henkilölle yllätyksenä. Tilannetta on kuitenkin pyritty parantamaan uuden Bolognan prosessin myötä.

Espanjalaisten tavat ja normit eroavat suomalaisesta elämästä. Espanjalaiset ovat tunteellisia ja puheliaampia kuin suomalaiset. He keskustelevat intensiivisemmin ja siellä reviiiriraja on lähes olematon, kun taas Suomessa se on laajempi. Uuteen kulttuuriin sopeutuminen onkin jokaiselle henkilökohtainen prosessi. Kulttuurin erilaisuuksien vuoksi kaikkeen on vaikea sopeutua. Siksi uusiin tilanteisiin tulee valmistautua avoimesti ja ymmärtäväisesti. Sopeutumisen vaihe on tärkeää jokaiselle ja sille tulee antaa aikaa. Uudet koettelemukset ovat haasteellisia, mutta niistä tulee ottaa mahdollisimman paljon irti, sillä ne tulevat kasvattamaan henkilöä henkisesti.

Uskonnon vaikutus opiskelijoiden elämään ei ilmene suuresti. Se on näkyvämmässä asemassa yksityisissä kouluissa, sillä osa niistä on katolilaisia. Nykyinen Espanjassa vallitseva taloustilanne puolestaan vaikuttaa opiskelijoiden elämään paljon. Opiskelijat ovat huolissaan, onko heille valmistumisen jälkeen työllistymismahdollisuuksia, sillä avoimia työpaikkoja on niukasti. Tämän vuoksi ulkomaat ovat muodostuneet edellistä kiinnostavammaksi vaihtoehdoksi tulevaisuuden työpaikkaa ajatellessa. Oma kotipaikkakunta olisi kuitenkin mieluisin paikka olla ja asua, perheen ja ystävien vuoksi.

Kulttuurierot ovat väistämätön asia eläessä ja opiskellessa Espanjassa. Mikäli uusiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin asennoituu avoimesti, voi kokemus olla ainutkertainen ja ikimuistoinen. Elämänkatsomus laajenee ja myös oppii ymmärtämään ja arvostamaan omia juuriaan ja elämää. Vaikka ennen opiskelun aloittamista tulisi opiskella kieltä, jotta päivittäisessä elämässä pärjäisi, on se toivottavasti sen arvoista. Se on myös mainio lisä tulevaisuuden työelämää ja työllistymismahdollisuuksia ajatellessa, sillä kansainvälinen kokemus ja uuden kielen oppiminen opiskeluidenkin aikana katsotaan yleensä positiiviseksi asiaksi.

Opinnäytetyö pohjautuu pääasiallisesti kirjallisuuteen ja Internetistä löydettyihin tietolähteisiin. Opinnäytetyön tutkimusta varten haastateltiin seitsemää espanjalaista opiskelijaa, jotka opiskelevat korkeakouluasteisessa koulutuksessa. Saadut vastaukset osoittautuivat kattaviksi, mutta yhteneväisiksi ja mukailivat teoriaosuudessa mainittuja asioita. Pienissä ryhmissä saadaan niin sanotusti henkilökohtaisempaa opetusta kuin suuremmissa luokissa. Silti suuremmissakin luokissa opiskelevat voivat pyytää apua mikäli sitä tarvitsevat.

Jo muutamien haastatteluiden jälkeen huomasi, että päätutkimusryhmään kuuluvien opiskelijoiden mielipiteet ja näkemykset olivat vastaavanlaisia koskien ulkomaalaisen opiskelijan opiskeluympäristöä Espanjassa. Eri koulutusaloilla opiskelevien opiskelijoiden näkemykset

asiasta vaihtelivat lähinnä luokkakokojen ja siitä aiheutuvien asioiden vuoksi. Pienemmissä opiskeluryhmissä opetus on henkilökohtaisempaa ja tiiviimpää toisin kuin suurissa ryhmissä. Muuten haastateltavien mielipiteissä ei ollut suuria eroja eri koulutusaloja opiskelevien opiskelijoiden välillä. Julkisen ja yksityisen yliopiston opiskelijoilla oli tietyissä asioissa hieman eri näkemyksiä, sillä käytännöt koulujen välillä vaihtelevat hieman. Samankaltaisuuksien vuoksi johtopäätöksiä muodostaminen ei ollut vaikeaa.

Espanjalaisten opiskelijoiden omassa kouluympäristössä on havaittavissa eroja, jotka eivät koske ulkomaalaisia vaihto-opiskelijoita. Esimerkiksi lukuvuosimaksut eri kouluissa ja koulutusaloilla vaihtelevat suurestikin julkisien ja yksityisien yliopistojen keskuudessa. Lisäksi stipendin saaneilla opiskelijoilla on paljon tiukempi läsnäolopakko oppitunneilla kuin muilla opiskelijoilla. Yksityisessä yliopistossa opiskelevilla voi olla käytössä myös erilaiset opiskeluaajat. Heillä oppitunnit voivat olla eri aikaa eri opintovuosina, vaihdellen ensimmäisen opintovuoden aamutunneista toisen opintovuoden iltatunteihin. Muilla opiskelijoilla oppitunnit ovat normaalisti aina aamulla ja iltatunteja on vain harvoin.

8 POHDINTA

Työn aihe osoittautui todella mielenkiintoiseksi ja sen vuoksi se oli myös mieluisa toteuttaa. Opinnäytetyössä halusin selvittää opiskelijaelämää ja kulttuuria Espanjassa opiskelijoiden näkökulmasta. Parhaaksi tutkimustavaksi katsoin haastatella espanjalaisia opiskelijoita, sillä he tietäisivät parhaiten omakohtaisesta kokemuksesta, minkälaista opiskelu maassa on. Tutkimuksessa tavoitteena oli koota ja kerätä yhteen opiskelijoiden mielipiteitä koskien opiskelua Espanjassa ja sen pohjalta muodostaa johtopäätöksiä, jotka lopussa osoittautuivatkin yhtenäisiksi. Työn toteutuksessa ei haitannut toimeksiantajan puuttuminen, sillä työnteko oli sen vuoksi itsenäisempää ja sain ilmaista sellaisia asioita, jotka itse koin tärkeiksi ja olennaisiksi.

Tutkimuksen ydin ja tutkimuskysymys muodostui lopulta kysymyksen ”Mitä Espanjasta olisi hyvä tietää ennen opiskelijavaihdon aloittamista maassa?” ympärille. Kysymys sisältää asioita liittyen kulttuuriin, tapoihin ja opiskeluun Espanjassa. Tämän avulla pyrin selvittämään tarvittavia asiakokonaisuuksia, jotka olisivat suomalaiselle korkeakouluopiskelijalle hyödyllisiä opiskeluiden aloittamisessa maassa.

Teemahaastattelu oli tutkimusmenetelmänä sopiva työn suorittamisessa. Menetelmä oli hyvä, sillä se antoi haastateltaville ja haastattelutilanteisiin avoimuutta ja vapautta ilmaista tärkeimmät näkemykset ja asiat. Tutkimus ja sen tulokset antoivat mielestäni tarvittavan määrän informaatiota elämästä Espanjassa ja siellä vallitsevasta kulttuurista. Haastateltavien mielipiteet ja kommentit tarjosivat tietoa niin kouluympäristöstä kuin arkielämästäkin.

Tulokset vastasivat viitekehyksessä löytyviä tietoja. Tuloksista kävi kuitenkin ilmi esimerkiksi opiskeluun liittyviä tarkempia tietoja, joita teoriataustassa ei ole mainittu. Tutkimus on tehty yleiskatsauksena Espanjasta maana ja sen kouluympäristöstä. Jatkotutkimusaiheena työstä voisi kehittää yksityiskohtaisemman tarkastelemalla eri alueita Espanjassa. Espanja on laaja maa ja sen sisäisillä alueilla voisi ilmetä vaihtelevaisuuksia.

Tutkimus mielestäni onnistui ja saavutin kaikki toivotut tavoitteet. Lisäksi koin, että tutkimuksen luotettavuuden kriteerit täyttyivät. Tutkimustulos oli monipuolinen, sillä opiskelijoita osallistui eri koulutusaloilta sekä yksityisestä että julkisesta yliopistosta. Haastattelut espanjalaisien kanssa olivat antoisia, mutta samalla haastavia espanjan kielen vuoksi. Suoritin harjoittelijavaihdon Espanjassa vuoden 2011 kevätlukukaudella ja kevään aikana kielitaito karttui,

joten kesällä haastatteluiden tekeminen ei enää tuntunut niin suurelta haasteelta, vaikka ensimmäinen haastattelutilanne olikin jännittävä kokemus. Hyvien ja objektiivisten tutkimustulosten saamiseksi keskustelut oli hyvä tallentaa, jotta haastateltavien mielipiteitä pystyi uudelleen kertaamaan johtopäätöksiä tehtäessä.

Kokemuksena työn suorittaminen oli juuri sen vuoksi kiinnostavaa, että pääsin tutustumaan espanjalaiseen kulttuuriin ja sen saloihin. Maan kulttuuri on kiehtonut jo jonkin aikaa ja työn tekemisen seurauksena yleistietämyksen määrä maasta on kasvanut paljon. Samalla tunnen olevani valmiimpi toimimaan ja työskentelemään espanjalaisessa kulttuurissa tai missä muussa maassa ja kulttuurissa tahansa.

Nyt tutkimuksen jälkeen huomasin, että tutkimuksen sisältö on suhteellisen laaja, mutta toisaalta siitä olisi voinut kertoa myös paljon enemmän. Suurimpana haasteena olikin aiheen rajaaminen. Lopulta rajaaminen muodostui suomalaisiin korkeakouluasteen opiskelijoihin, jotka ovat halukkaita tai kiinnostuneita lähtemään opiskelijavaihtoon Espanjaan Erasmus-vaihto-ohjelman kautta.

Kulttuurilliset asiat ovat moninaisia ja sisällyttävät paljon erilaista informaatiota, mutta koen, että työlleni tärkeimmät asiat olen ottanut huomioon. Mieleeni ei jäänyt mitään, jota työstä olisi jäänyt puuttumaan, ja ei oikeastaan ole asioita, joita tekisin tutkimuksen toteuttamisessa toisin. Koen, että teemahaastatteluiden aikana haastateltavat ovat saaneet ilmaista haluamansa asiat, sillä haastattelut olivat avoimia ja keskusteluiden aikana keskityttiin haastateltavan mielestä tärkeimpiin asioihin. Teemahaastatteluiden aikana tukena oli valmis lista tutkimusteemoista (liite 1), jota käytettiin keskusteluissa muistuttamassa pääteemoista. Ainut huomiotava asia on, että haastateltavien määrä olisi voinut olla suurempikin. Toisaalta jo suoritettujen haastattelumäärien tulokset olivat yhtäläisiä, mutta silti en voi tietää, olisiko suuremman joukon haastatteluiden seurauksena tullut uudenlaisia näkökulmia esiin.

Aihe osoittautui erittäin mieluiseksi ja se kasvatti halua toimia kansainvälisessä ympäristössä tulevaisuudessakin. Se auttoi lisäämään tietämystä Espanjasta ja toimi espanjan kielen vuoksi myös tarpeeksi haasteellisenä työn toteutusta ajatellen. Kokonaisuutena olen tyytyväinen työhön ja toivon, että siitä olisi hyötyä asettamalla kohderyhmälle eli suomalaisille korkeakouluasteen opiskelijoille, jotka ovat lähdössä tai haluaisivat lähteä opiskelemaan Espanjaan. Työni voi tietysti olla hyödyksi myös muille maasta ja sen kulttuurista kiinnostuneille.

LÄHTEET

Aguelo Navarro, P. 2008. Toda la información para trabajar, estudiar y vivir en España. Barcelona: Oceano.

Aho, S & Laine, K. 1997. Minä ja muut: Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Otava.

Askelmerkit Espanjaan. 1999. Toim. Westerdahl, I. Málaga: Olé.

Carlos Rodríguez, J. & Pérez-Díaz, V. 2001. Educación superior y futuro de España. Madrid: Fundación Santillana.

Central Intelligence Agency 2011. The World Factbook, Spain. Saatavilla: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sp.html#top> (Luettu 16.5.2011).

Cimo 2011. Erasmus attractive to Finnish students. Saatavilla: http://www.cimo.fi/news/101/1/erasmus_attractive_to_finnish_students (Luettu 16.5.2011).

Council of Europe. Bologna for Pedestrians. Saatavilla: http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/chea2010/bolognapedestrians_en.asp (Luettu 16.5.2011).

EACEA 2011. Erasmus Programme. Saatavilla: http://europa.eu/eu-life/education-training/index_fi.htm#33 (Luettu 11.10.2011).

El País 2010. Taulukko: La Religión en España. Saatavilla: http://www.elpais.com/graficos/sociedad/religion/Espana/elpepusoc/20101110elpepusoc_1/Ges/ (Luettu 17.5.2011).

European Commission 2010a. Taulukko: Outgoing and incoming Erasmus student mobility in 2008/2009. Saatavilla: <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/stat/table109.pdf> (Luettu 16.5.2011).

European Commission 2011b. Education & Youth: University. Saatavilla: http://ec.europa.eu/youreurope/citizens/education/university/fees/index_en.htm (Luettu 27.5.2011).

Expatica Communications BV 2011. Higher education in Spain. Saatavilla: http://www.expatica.com/es/education/higher_education/higher-education-in-spain-1896.html (Luettu 5.10.2011).

Frisk, O. & Tulkki H. 2005. Kulttuuriavain. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Garam, I. 2011. Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa vuonna 2010. Tietoa ja tilastoja –raportti. Saatavilla: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/20985_Kansainvalinen_liikkuvuus_yliopistoissa_ja_ammattikorkeakouluissa_1010.pdf (Luettu 18.10.2011).

Gavidia Sánchez, J.V., López Sánchez, J.A. & Rodríguez Torrejón, J. 2010. Nuevos títulos de Grado en el Espacio Europeo de Educación Superior. Barcelona: Editorial Octaedro.

Glassman, P. 2007. Spain – The Green Guide. Germany: Michelin Apa Publications Ltd.

Goldstein, J. 2000. Espanja ja Portugali: Ruokaohjeita ja tunnelmia Iberian niemimaan keittiöstä. Helsinki: Weilin+Göös.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Tammi.

Hofstede, G. 1992. Kulttuurit ja organisaatiot – Mielen ohjelmointi. WSOY.

ISPOR. Espanjan kartta. Saatavilla: <http://www.ispor.org/htaroadmaps/spain.asp> (Luettu 22.9.2011).

Itim International. Geert Hofstede - Cultural Dimensions. Saatavilla: http://www.geert-hofstede.com/hofstede_spain.shtml (Luettu 22.9.2011).

Kansaneläkelaitos 2010. Osa tutkinnosta ulkomailla. Saatavilla: <Http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/041102114806IL?OpenDocument> (Luettu 16.5.2011).

Mikluha, A. 1998. Kommunikointi eri maissa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino, 1998

Näe ja koe - Espanja. Suom. R. Jakobson & H. Kaskimies. Helsinki: Tammi, 2005

Powell, M. 2006. Maan tavoille – Matkailijan käytösopas. Hämeenlinna: Karisto

Studia-tietokeskus: A-Gn. 1993. Toim. Eskola, M., Koskipää, R., Kuosmanen, R. & Rikkinen, H. Jyväskylä: Weilin+Göös.

Up Education. Miksi lähteä vaihtoon? Saatavilla: <http://www.upeducation.fi/fi/Vaihto-oppilaaksi> (Luettu: 18.10.2011).

U.S Department of State 2011. Background Note: Spain. Saatavilla: <Http://m.state.gov/md2878.htm> (Luettu 20.9.2011).

Grossroads 2011. Higher education in Spain. Saatavilla: <Http://www.grossroads.eu/higher-education-in-europe/spain-66> (Luettu 5.10.2011),

